

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ТХЕКВОНДО ВТФ ТА ЇХ ВПЛИВ
НА ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ
ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТХЕКВОНДИСТІВ ВИСОКОЇ
КВАЛІФІКАЦІЇ

Пшенічніков Павло, Мітова Олена

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI:10.32540/2071-1476-2025-1-262

Annotation

Introduction. An analysis of contemporary domestic literature on Taekwondo WTF reveals a lack of information about its development during the period when the structure of technical-tactical activities in Taekwondo was shaped under the influence of complex historical and political processes in South Korea from the end of World War II to the present. This article aims to identify the historical aspects of the creation of modern national martial art Taekwondo, its transformation into the Olympic sport of Taekwondo WTF, and how they contributed to the formation of its contemporary technical and tactical arsenal.

Purpose of the Study is to analyze the impact of historical aspects on the creation of the new Korean national martial art Taekwondo, its transformation into a competitive martial art and Olympic sport (Taekwondo WTF), and the development of the modern arsenal of technical and tactical skills based on an analysis and synthesis of scientific and methodological literature.

Materials and Methods of the Study. In order to achieve the objectives, theoretical research methods including analysis and synthesis of literature and documentary materials, information from the Internet, systematic analysis, chronological method, historical-logical method, and descriptive method were used. To study the historical aspects of forming the modern technical and tactical arsenal of highly qualified Taekwondo athletes, 45 literary and Internet sources were analyzed.

Results of the Study. The history of Taekwondo is presented as an evolutionary process originating from ancient Korean martial arts such as Subak, Kwonbop, and Taekkyon, which accompanied the history of states of the Korean Peninsula. However, over the past two decades, several scientists have questioned this narrative, arguing that Taekwondo emerged as a transformation of Karate influenced by the complex historical processes during the formation of South Korea. Between 1944 and 1946, martial arts schools, now known as the «five kwans», began operating in South Korea. The term «kwan» (館) is literally translated as «hall» or «house» in Korean. The difficult general situation in the country led to the emergence of many uncoordinated martial arts schools. Choi Hong Hi (1918–2022) played a significant role in unifying Korean martial arts under the single term «Taekwondo». Together with Colonel Nam Tae Ki, Choi Hong Hi made up the term «Taekwondo» using three Chinese characters (跆拳道). The name was approved during several meetings of the Chung Do Kwan school in 1955. South Korea's President Lee Syng Man endorsed the name and wrote it in Chinese calligraphy. Initially, Chung Do Kwan and Oh Do Kwan schools adopted the name. In 1959, the «Korean Taekwondo Association» was registered, which at a meeting of the leaders of nine kwans, which later entered the history of taekwondo as the «Nine Main Kwans», was re-founded in 1961 as the «Korean Taesudo Association», which in 1963 introduced sports competitions in contact sparring in

vests, with an emphasis on kicking, into the official program of the Korean National Sports Festival. In 1965, the organization reverted to the name «Korea Taekwondo Association».

In 1972, the «Korea Taekwondo Association» officially opened Kukkiwon, with the aim of centralized management of other organizations. In 1973, the first World Taekwondo Championships were held in Kukkiwon and the «World Taekwondo Federation» was founded. In 1988, WTF taekwondo competitions were included in the program of the Olympic Games in Seoul, as a demonstration sport. In 2000, WTF taekwondo competitions were included in the program of the Olympic Games in Sydney for the first time. After the 2008 Beijing Olympics, the use of protective electronic systems PSS (Protector Scoring System) was introduced in WTF taekwondo competitions.

Conclusions. In the process of the research, we determined that it was during this period of time, 1960-70, that taekwondo training methods were divided into «traditional» and «sport» ones. Kukkiwon is the main organization developing «traditional taekwondo». The «World Taekwondo Federation», which in 2017 changed its name to «World Taekwondo», develops «sport taekwondo», which after 2000 began to be called «Olympic taekwondo». The introduction of changes to the competition rules and the introduction of protective electronic systems PSS (Protector Scoring System) after 2008 and up to now contributed to the emergence of technical and tactical preparedness, which was called «new style» due to the widespread use of new technical and tactical actions and their combinations. In contrast to the «new style», the technical-tactical preparedness that was formed in the period from the 1970s to the 1990s was called the «old style».

Keywords: taekwondo, taekwon-do, martial arts, Kukkiwon, history

Анотація

Вступ. Аналіз сучасної вітчизняної літератури з єдиноборств дозволяє констатувати відсутність інформації щодо розвитку тхеквондо ВТФ саме в період формування структури техніко-тактичної діяльності тхеквондо під впливом складних історико-політичних процесів, що відбувалися в Південній Кореї після закінчення другої світової війни й по наш час. Стаття присвячена визначенню історичних аспектів створення сучасного національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його на олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ, що сприяли формуванню його сучасного техніко-тактичного арсеналу.

Мета дослідження – проаналізувати вплив історичних аспектів на створення нового корейського національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його на спортивне єдиноборство та олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ і формування сучасного арсеналу техніко-тактичної підготовленості на основі аналізу та узагальнення даних науково-методичної літератури.

Матеріал і методи дослідження. Для досягнення мети даного етапу дослідження було використано *методи теоретичного рівня дослідження*. Аналіз та узагальнення літературних джерел і документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет; метод системного аналізу; хронологічний метод; історико-логічний метод; описовий метод. З метою дослідження історичних аспектів формування сучасного арсеналу техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації нами було проаналізовано 45 літературних та Інтернет-джерел.

Результати дослідження. Історія тхеквондо зображується як еволюційний процес стародавніх корейських бойових мистецтв – субак, квонбоп, тхекьон, які супроводжували всю історію держав, що існували на території Корейського півострова. Однак протягом останніх двох десятиліть деякі вчені почали ставити під сумнів цю історичну презентацію, стверджуючи, що тхеквондо є продуктом перетворення карате під впливом складних історичних процесів формування нової держави Південна Корея. В період з 1944-1946 років в Південній Кореї почали свою діяльність школи бойових мистецтв, які зараз в історії тхеквондо називають «п'ять кванів». Переклад слова кван з корейської мови (館, буквально «зал або дім»). Складна загальна ситуація в країні сприяла виникненню великої кількості необ'єднаних шкіл бойових мистецтв. Важливим діячем, яким сприяв об'єднанню корейських бойових мистецтв під єдиним терміном «тхеквондо» є Чой Хон Хі (1918-2022). Чой Хон Хі разом із полковником Нам Тхе Кі зробили винахід нової назви «тхеквондо», який було складено із трьох китайських ієрогліфів (跆拳道). Прийняття назви «тхеквондо» відбувалось, на декілька зібраннях школи Чунгдо кван в 1955 році. Нове ім'я сподобалось президенту Південної Кореї Лі Син Ман, який особисто затвердив назву тхеквондо та написав каліграфію на китайській мові. Першими назву тхеквондо використовували школи Чунгдо кван та Одо кван. У 1959 року було зареєстровано «Корейську асоціацію тхеквондо», що на зібранні керівників дев'яти кванів, які потім ввійшли в історію тхеквондо, як «Дев'ять головних кванів», було наново засновано в 1961 році в «Корейську Асоціацію Тхесудо», яка в 1963 році ввела спортивні змагання з контактних спарингів в жилетах, з акцентом на ударах ногами в офіційну програму Корейського Національного спортивного фестивалю. В 1965 році організації було повернуто назву «Корейська асоціація тхеквондо». У 1972 році «Корейська асоціація тхеквондо» офіційно відкрила

Кукківон, з метою централізованого управління над іншими організаціями. У 1973 році в Кукківон було проведено перший Чемпіонат Світу з тхеквондо та засноване «Всесвітню федерацію тхеквондо». У 1988 році, змагання з тхеквондо ВТФ, включені до програми Олімпійських Ігор в Сеулі, в якості демонстраційного виду спорту. У 2000 році, змагання з тхеквондо ВТФ, вперше було включено до програми Олімпійських Ігор в Сіднеї. Після Олімпійських Ігор в Пекіні 2008 року в змагання з тхеквондо ВТФ впроваджено використання захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System).

Висновки. У процесі дослідження нами визначено, що саме в цей період часу (1960-70 роки), методи підготовки в тхеквондо було розділено на «традиційні» та «спортивні». Кукківон є головною організацією, що розвиває «традиційне тхеквондо». «Всесвітня організація тхеквондо», що в 2017 році змінила назву на «Всесвітнє тхеквондо», розвиває «спортивне тхеквондо», яке після 2000 року почали називати «олімпійське тхеквондо». Внесення зміни в правила змагань і впровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System) після 2008 року й до цього часу сприяло виникненню техніко-тактичної підготовленості, що отримало назву «new style» або «новий стиль» внаслідок широкого використання нових техніко-тактичних дій та їх сполучень. На відміну від «нового стилю» техніка-тактична підготовленість, що була сформована в період з 1970-их до 1990-их отримала назву «old style» або «старий стиль».

Ключові слова: тхеквондо, тасквон-до, єдиноборства, кукківон, історія.

Вступ. Тхеквондо як демонстраційний вид спорту було вперше представлено на XXIV Олімпійських іграх 1988 року, які проходили в столиці Південної Кореї, місті Сеул. XXII Олімпійські ігри в Москві в 1980 році бойкотували деякі країни на знак протесту проти введення радянських військ в Афганістан. XXIII Олімпійські ігри 1984 року проходилися в Лос-Анджелес, куди не поїхали радянські спортсмени [19]. Це привернуло особливу увагу до XXIV Олімпійських Ігор в Сеулі, які ознаменували новий поворотний момент політичного й спортивного протистояння в період «холодній війни» між СРСР та США. Церемонія відкриття XXIV Олімпійських Ігор, в якій брали участь 1008 тхеквондистів з показовою програмою із символічною назвою «Поза стіною», стала надпотужною рекламою тхеквондо того часу, яку транслювали на весь Світ [31].

Змагання зі спарингу тхеквондо ВТФ з використанням захисного спорядження (жилет та шолом) були включені в програму XXIV Олімпійських Ігор як демонстраційний вид. У змаганнях з тхеквондо ВТФ вручалися золоті, срібні та бронзові медалі, як і в офіційних змаганнях Олімпійських Ігор. Але ці нагороди не

включались до офіційного заліку Олімпійських Ігор. Це був великий крок до глобалізації тхеквондо ВТФ, що проклав шлях до можливості подати заявку на офіційну участь в Олімпійських іграх [31].

Висока ймовірність прийняття тхеквондо до офіційної програми Олімпійських Ігор сприяла можливості офіційної появи тхеквондо в СРСР, де на той час, незважаючи на велику зацікавленість вітчизняного населення різними видами єдиноборств, все ще діяла офіційна заборона східних єдиноборств, які вважались різновидом карате, згідно «Наказу спорткомітету СРСР від 17 травня 1984 року № 404 «Про заборону навчання карате в спортивних товариствах». Незважаючи на те, що офіційна презентація тхеквондо, як ймовірного майбутнього олімпійського виду спорту, була проведена за підтримки уряду Південної Кореї, спортивні чиновники СРСР мали інші пріоритети з точки зору налагодження міжнародних стосунків. Тому першими інструкторами тхеквондо, які були запрошені до СРСР були фахівці з Північної Кореї. Але виявилось, що вони представляли «Міжнародну федерацію тасквон-до» (ІТФ), зі штаб-квартирою в Пхеньян, в той час коли на майбутній олімпійський статус претендувала

«Всесвітня федерація тхеквондо» (ВТФ) зі штаб-квартирою в Сеулі. Було виявлено, що крім політичного, ідеологічного та військового протистояння між Північною Кореєю та Південною Кореєю, що відзначалось на діяльності обох спортивних міжнародних федерацій тхеквондо, існують великі відмінності в правилах змагань та техніко-тактичної діяльності спортсменів двох різних організацій.

Наступним кроком до розвитку тхеквондо в СРСР було запрошення інструкторів тхеквондо саме з Південної Кореї, зі «Всесвітньої федерації тхеквондо». Після розпаду СРСР в нових пострадянських країнах було зареєстровано національні федерації з окремих видів тхеквондо, які відповідно ввійшли до складу «Міжнародної федерації тасквон-до» (Пхеньян, Північна Корея) або «Всесвітньої федерації тхеквондо» (Сеул, Південна Корея).

Виявилось, що, крім різних правил змагань, наявна дискусія, щодо правильного фонетичного звучання назви виду спорту. Вирішенням цього питання стала реєстрація схожих, але різних назв виду спорту. Встановлено, що в «Реєстр визнаних видів спорту в Україні» [15], затверджений Наказом Міністерства молоді та

спорту України 11.03.2015 № 639, включено до розділу «Олімпійські види спорту» – тхеквондо (ВТФ); до розділ «Неолімпійські види спорту» – таеквон-до, таеквон-до І.Т.Ф., які розвиваються відповідними національними громадськими організаціями. Наявність в реєстрі двох видів неолімпійського таеквон-до пояснюється тим, що смерть засновника «Міжнародної федерації таеквон-до» Чой Хон Хі, в 2002 році, призвела до розколу організації ІТФ на декілька великих і малих федерацій, які мають представництва в різних країнах.

Сучасна популярність корейського тхеквондо та його масовий розвиток в Україні спонукали низку фахівців зі спортивних єдиноборств [5, 6, 7, 10] дослідити історію, становлення та тенденції розвитку тхеквондо ВТФ в Україні та на міжнародній арені. Науковцями [4, 23] досліджено історію розвитку та становлення таеквон-до ІТФ в Україні. В дослідженні [17] із особливостей спортивної термінології в корейській мові, досліджено історію та особливості спортивних традицій і звичаїв в Південній Кореї, визначено вплив корейського спорту на світову арену. Вітчизняними вченими [2, 3, 8, 16, 18, 20] досліджено особливості та специфічність традицій Південної Кореї, вплив постколоніальної зовнішньої і внутрішньої політики, особливості політичних способів і націоналістичної ідеології правління Південною Кореєю, роль використання політики «м'якої сили», роль взаємного сприйняття Південної Кореї та Японії на формування світогляду південнокорейського суспільства.

В наукових дослідженнях фахівців із різних видів тхеквондо George Vitale [26], Gillis A. [27], John A. Jonson, Sanko Lewis [29], Steven D. Capener [33, 34], Udo Moenig [36, 37, 39, 42], визначено, що керівні органи ІТФ та ВТФ в 1970-1980-их років, у процесі

популяризації своїх організацій вільно формували історичні наративи, зображаючи історичні події у сприятливому світлі для покращення іміджу саме своєї федерації, створивши міфологію сугубо корейського походження тхеквондо з багатовіковою історією.

Незважаючи на велику кількість сучасних наукових публікацій закордонних фахівців з історії тхеквондо (Eric Madis [24], George Vitale [26], Gillis A. [27], John A. Jonson, Sanko Lewis [29], Kang Won Sik, Lee Kyong Myong [30], Kukkiwon [31], Steven D. Capener [33, 34], Udo Moenig [36, 37, 39, 42, 43]), аналіз вітчизняних наукових статей [4, 5, 6, 7, 10, 17, 23], сайтів різних організацій тхеквондо ВТФ та таеквон-до ІТФ, показав, що в переважній більшості, основним джерелом інформації вітчизняних авторів все ще використовуються шаблонно-типові твори про історію тхеквондо, які було взято з підручників 1970-1980-их років, написаних під час гострої боротьби між двома організаціями ІТФ та ВТФ.

В наукових роботах закордонних фахівців [24, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 42, 43], досліджено вплив складних історико-політичних процесів формування національної ідентичності, як населення, так й уряду Південної Кореї на формування сучасного тхеквондо: встановлені історичні факти з діяльності та використанням назв першими школами (кван) й першими федераціями корейських бойових мистецтв; визначені особливості впровадження нових тренувальних методів з використанням формальних комплексів і спарингів, що не були однаково сприйняті лідерами корейських бойових мистецтв того часу та сприяли одночасному розвитку декількох видів тхеквондо, як бойового мистецтва та як виду спорту; визначено чинники глобалізації та поширення корейських бойових мистецтв в Світі; визначено

вплив державної підтримки уряду Південної Кореї на розвиток тхеквондо ВТФ як олімпійського виду спорту.

В.М. Платонов [11] визначає, що зміна правил та спортивного інвентарю помітно впливає на техніко-тактичну підготовленість спортсменів. Вченими (П.М. Пшенічніков, О.О. Мітова [12, 13, 14], C. Menescardi and all [32]), охарактеризовано сучасні особливості техніко-тактичної підготовленості спортсменів, які спеціалізуються у тхеквондо ВТФ, та критерії її результативності. У тхеквондо ВТФ, це пов'язано з такими чинниками: з введенням тхеквондо ВТФ до програми Олімпійських Ігор; зі змінами у застосуванні захисного спорядження; зі змінами у правилах змагань з більш високою оцінкою складної техніки ударів ногами; зі зміною технічного арсеналу, появою нових «некласичних» ударів.

На нашу думку, тема історії створення сучасного національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його в олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ та формування його сучасного техніко-тактичного арсеналу, що має свої специфічні особливості, пов'язані з використанням, складно координаційних, високо амплітудних ударів ногами, досить цікава, повчальна і багата подіями, котрі потребують науково-дослідницького аналізу. Однак розгляд історії тхеквондо під цим кутом до цих пір не знайшов свого відображення в вітчизняній літературі, про що свідчить перелік робіт, виконаних українськими науковцями [4, 5, 6, 7, 10, 17, 23].

У зв'язку з вищезазначеним, даний напрям дослідження є актуальним для теорії та практики, розвитку, вдосконалення різних аспектів східних єдиноборств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконується згідно тематичного плану наукових досліджень Придніпровської дер-

жавної академії фізичної культури і спорту на 2021-2025 роки за темою «Теоретико-методичні основи підготовки спортсмена в олімпійському та професійному спорті» номер державної реєстрації 0121U10825.

Мета дослідження – проаналізувати вплив історичних аспектів на створення нового корейського національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його в спортивне єдиноборство та олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ та формування сучасного арсеналу техніко-тактичної підготовленості на основі аналізу та узагальнення даних науково-методичної літератури.

Методи дослідження. Для досягнення мети даного етапу дослідження було використано *методи теоретичного рівня дослідження*. Аналіз та узагальнення літературних джерел і документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет; метод системного аналізу; хронологічний метод; історико-логічний метод; описовий метод.

Аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури став основою даного етапу дослідження, під час якого було опрацьовано 45 наукових праць, які безпосередньо стосуються поставленої проблеми. За допомогою цього методу вивчалися і аналізувалися джерела літератури історичного напрямку.

За допомогою методу системного аналізу вивчалися системи спортивної підготовки спортсменів в олімпійському спорті та у тхеквондо, система техніко-тактичної підготовки тхеквондистів і здійснювалось намагання систематизувати історичні аспекти з боку їх впливу на формування системи техніко-тактичної діяльності у тхеквондо.

Хронологічний метод дозволив дослідити виникнення, формування та розвиток тхеквондо, як виду спорту та розвиток техніко-тактичної діяльності тхеквон-

дистів у хронологічній послідовності.

В історичному аспекті вивчалися етапи виникнення тхеквондо, доолімпійський та олімпійський періоди розвитку цього виду спорту і техніко-тактичної діяльності.

Описовий метод дозволив описати та представити історичні події, що вплинули на предмет дослідження.

Матеріал дослідження. З метою дослідження історичних аспектів формування сучасного арсеналу техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації нами було проаналізовано 45 літературних та Інтернет-джерел.

Результати дослідження.

Історія тхеквондо зображується як еволюційний процес зі стародавніх корейських бойових мистецтв – субак, квонбоп, тхекьон, які супроводжували всю історію держав, що існували на території Корейського півострова. Однак протягом останніх двох десятиліть деякі вчені почали ставити під сумнів цю історичну презентацію, стверджуючи, що тхеквондо є продуктом перетворення карате під впливом складних історичних процесів формування нової держави Південна Корея [24, 33, 34, 37, 41, 42].

І.В. Семенюк [16] визначає, що на території Корейського півострова існували декілька держав: у 1 столітті – Когурьо, Пекче і Сілла; у 10 столітті – Корьо; з 1392 – 1910 роки – Чосон. У 1910 році за підсумками російсько-японської війни Чосон офіційно увійшов до складу Японської імперії і став називатися Кореею. Японія управляла Кореею до своєї поразки у Другій світовій війні в 1945 році.

Під час японського колоніального правління (1910-1945 роки) в Корей впроваджувалась японська система освіти. В програму навчання входили японські бойові мистецтва – дзюдо та кендо. Деякі

корейці одержували вищу освіту в Університетах Японії, де мали можливість займатись карате-до. В той час, як в самій Корей місцеві бойові мистецтва не підтримувались та занепадали. Деякі з корейських студентів, які вивчали карате-до в Японії, після закінчення другої світової війни повернулись до Південної Корей. В період з 1944-1946 років в Південній Корей почали свою діяльність школи бойових мистецтв, які зараз в історії тхеквондо називають «п'ять кванів». Переклад слова кван з корейської мови (館, буквально «зал або дім»). Перші «п'ять кванів» використовували назви – Чунгдо кван, Сонгму кван, Мудо кван, Чосон Йонму кван Квонбоп-бу, YMCA Квонбоп-бу. Для назви своїх стилів засновники «п'яти кванів» частіше використовували терміни – тангсудо, квонбоп, конгсудо [24, 30, 31, 37].

Вчений із Південної Корей Udo Moenig [36] вказує, що в боротьбі за легітимність із Північною Кореею лідери Південної Корей не могли виявити поблажливості до свого колишнього колоніального правителя Японії. Їм потрібно було створити культуру корейської ідентичності, яка не має зв'язку з Японією. В той час, як використання назви тангсудо, конгсудо, квонбоп вказувало на прямий зв'язок з японським карате-до та його історією. У наукових працях [22, 33, 36] досліджено, що засновник карате-до японець Гитин Фунакоши, який вивчав бойові мистецтва в Окінаві в 1920-их роках вказував, що в той час використовувались назви місцевих бойових мистецтв на окінавський манер – то-де (табл. 1) або на китайський манер цюаньфа (табл. 2).

Вітчизняний фахівець із карате-до М.І. Богдан [1] зазначає, що серед фахівців існує дискусія щодо історії карате-до, коли по-різному описували карате-до як: окінавське бойове мистецтво; японське бойове мистецтво; япон-

Таблиця 1.

Фонетика, що використовується для «то-де» (Udo Moenig, 2013)

Китайські ієрогліфи	Окінавська фонетика	Японська фонетика	Корейська фонетика	Переклад на українську мову
唐手	<i>то-де</i>	<i>кара-те</i>	<i>танг-су</i>	<i>руки воїна</i>

Таблиця 2.

Фонетика, що використовується для цюаньфа (Udo Moenig, 2013)

Китайські ієрогліфи	Китайська фонетика	Японська фонетика	Корейська фонетика	Переклад на українську мову
拳法	<i>цюаньфа</i>	<i>кенпо</i>	<i>квонбоп</i>	<i>метод кулака</i>

ське бойове мистецтво, яке відрізняється своїм окінавським походженням. Відзначено, що існують суперечки, щодо визначення карате-до як бойового мистецтва або спортивного єдиноборства. Встановлено, що Гитин Фунакоши, повернувшись з Окінави в столицю Японії Токіо в 1922 році, почав викладати окінавське бойове мистецтво то-де, під назвою окінава-те. Історіограф Л.В. Чернишевська [21] визначає, що в Японської Імперії першої половини 20 століття були сильні національні настрої. Незважаючи на те, що в політичних питаннях окінавці визнавалися приналежними до японської етнічної групи, проте в реальності окінавці зазнавали дискримінації з боку населення основної Японії, як менш розвинута етнічна група. В роботі [22] визначено, що в зв'язку з тим, що використання назви окінава-те не стало популярним в Японії, Гитин Фунакоши змінив назву на «карате-до», що в перекладі означає «шлях китайської руки». Але використання терміну «шлях китайської руки» в Японії під час японсько-китайської війни 1937-1945 року стало неможливим з політичних мотивів. В зв'язку з чим Гитин Фунакоши змінив перший

ієрогліф в назві карате-до, що в перекладі стало називатись «шлях порожньої руки» (табл. 3). Відповідно до назви, в тренувальних програмах вже нового японського карате-до перестали використовувати різні типи холодної зброї, на відміну від попереднього окінавського карате-до.

В дослідженні еволюції тхеквондо з корейських шкіл карате-до [24] визначено, що антияпонські настрої, які так поширені в сучасному корейському суспільстві, базуються на корейських спогадах про японську окупацію. Як і їхні колеги на Формозі та островах Рюкю (інші колонії, захоплені Японією між 1878 та 1895 роками, сучасні назви Тайвань та Окінава), багато корейців під час окупації вирости, вважаючи, що їхня доля полягає в тому, щоб бути громадянами Японії другого сорту. Вітчизняний політолог Ю. Богданов [2] вказує, що у сучасній Південній Кореї період окупації Японією оцінюється дуже полярно – від оцінок, що то були «золоті часи» і до оцінок, що це все було свідомим геноцидом. Проте значна частина корейської аристократії стала активними діячами японської імперської адміністрації. Визначено, що, якщо кореєць

приймав японські правила гри, то міг здобути освіту і як японець інтегруватися в імперську систему.

В дослідженнях проведених [24, 31, 37] визначено, що четверо із п'яти засновників «П'яти Кванів» отримали вищу освіту в Японії, де займались саме японським карате-до та отримали чорні пояси, рівня 4-5 дан, що надавало їм легітимність на викладання карате-до через лінію наступності, в Кореї, що сприяла відкриттю своїх шкіл, що є важливою традицією в бойових мистецтвах

Методом аналізу книг з корейських бойових мистецтв (рис.1) випущених в період 1949-1968 років, проведених корейськими вченими [37], встановлено, що основна діяльність перших кванів була побудована за методикою японського карате-до того часу: використовувався етикет (поклони залу, тренеру, партнерам та інше); використовувалась біла уніформа та поясна градація; основна спрямованість тренувань направлена на здобуття навиків самозахисту, слідуючи ідеї карате «іккен хіацу» або «вбити одним ударом», в зв'язку з чим, у техніці більший акцент на захист руками з послідуочим контратакуючим ударом рукою; вдосконалювались

Таблиця 3.

Фонетика, що використовується для карате-до (Udo Moenig, 2013)

Японські ієрогліфи	Японська фонетика	Корейська фонетика	Переклад на українську мову
唐手道	<i>карате-до</i>	<i>тангсудо</i>	<i>Шлях китайської руки</i>
空手道	<i>карате-до</i>	<i>конгсудо</i>	<i>Шлях порожньої руки</i>

навики розбивання предметів; спаринги якщо й використовувались, то «без контакту»; основний час тренувань присвячувався вдосконаленню виконання формальних комплексів, які в своїй більшості були Ката від Гитина Фунакоши і при цьому не використовувались форми тренувань із холодною зброєю, характерні для окінавського карате-до.

В дослідженні [36] визначено, що в Південній Кореї були сильні націоналістичні антияпонські настрої. І підтвердженням антияпонських настроїв, є те, що японське карате-до (буквально «шлях порожньої руки»), по корейськи звучить як конгсудо і цю назву в Південній Кореї використовував лише один із «п'яти кванів». У той час, як в двох із «п'яти кванів» використовували термін тангсудо (буквально «шлях китайської руки»). А ще в двох із «п'яти кванів» використовували термін квонбоп, що є прямим посилом на окінавські або китайські назви (табл. 4), які не використовувались в Японії того часу, з причини

японсько-китайської війни 1937-1945 років.

Дослідник історії японських та корейських бойових мистецтв Eric Madis [24], вважає що до Корейської війни (1950-53 років) в цілому японські тренування шанувалися в корейському співтоваристві бойових мистецтв. Отже, не було потреби або бажання приховувати японське походження школи. І це при тому, що він розповідає, що в 1947 році Лі Вон Гуку, який довгий час жив в Японії, потім повернувся до Кореї де в 1944 році став засновником Чунгдо кван, запропонували, щоб п'ять тисяч членів Чунгдо кван обов'язково підтримали на виборах президента Південної Кореї Лі Син Ман. Коли Лі Вон Гук відмовив, то його було заарештоване та звинувачуване саме в про японських настроях. І це незважаючи не те, що після закінчення Другої Світової Війни, Лі Вон Гук наладив співвідношення з поліцей Сеула в боротьбі проти гангстерів. В той час, Чунгдо Кван називали центральним залом поліції Сеула

[30]. В 1950 році його звільнили і він повернувся до Японії.

Вітчизняний політолог Ю. Богданов [3] вказує на державну ідеологію режиму першого президента Південної Кореї Лі Син Мана – ільмінізм, який було важко відрізнити від нацизму з його ствердженням етнічної переваги корейців над іншими та ненависті до китайців і японців. Розробив доктрину міністр освіти Ан Хосанг, який навчався у Німеччині в 1920-их. Дослідження [24, 33, 34, 36, 37, 40] одночасного впливу японських тренувальних методів та антияпонських постколоніальних наративів, тобто, своєрідних настроїв, в Південній Кореї на формування нових корейських бойових мистецтв, є важливим не тільки з історичної точки зору, а й з дослідження логіки прийняття наступних рішень.

Корейська війна 1950-1953 років, стала самою трагічною подією історії Кореї. Ця війна закріпила розділ Кореї на дві ворожі держави Південну Корею (Республіка Корея) та Північна

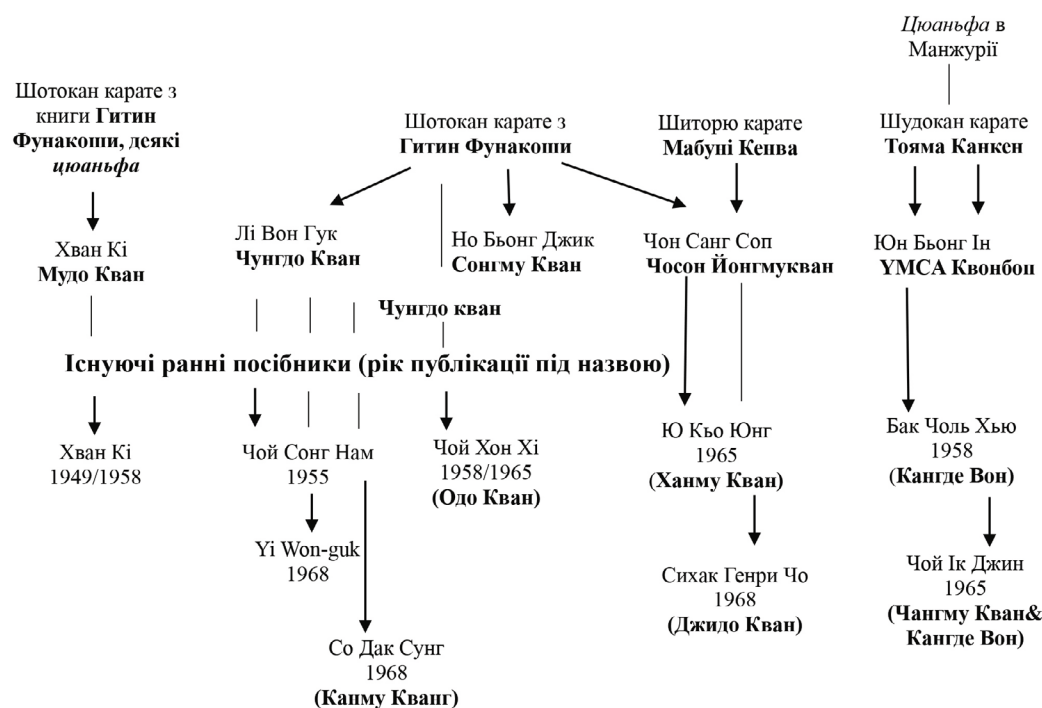

Рисунок 1. Існуючі публікації засновників і учнів перших «п'яти кванів», а також Чой Хонг Хі, період 1949-1968 роки (Udo Moenig, Sungkyun Cho, Taek-Yong Kwak, 2014).

Таблиця 4.

**Засновники та назви стилів «п'яти кванів» та «дев'яти головних кванів»
(Udo Moenig, 2013).**

	Перші «п'ять кванів» та роки заснування	Переклад назви	Засновник	Назва стилю	Стилі, що вивче- ні засновником	Головні «дев'ять кванів» та роки заснування
1	Чунгдо кван (1944 рік)	靑濤館 школа бла- китної хвилі	Лі Вон Гук	тангсудо	Карате під ке- рівництвом Фунакоши в Японії.	Чунгдо кван, школа блакит- ної хвилі (1944 рік) Одо кван, школа мого путі (1955 рік) Джунго кван, школа правед- ного шляху (1956 рік)
2	Сонгму кван (1944 рік)	松武館 школа хвой- ного дерева	Но Бьонг Джик	конгсудо	Карате під ке- рівництвом Фунакоши в Японії	Сонгму кван, школа хвойно- го дерева (1944 рік)
3	Мудо кван (1945 рік)	武徳館 школа бойо- вої чесноти	Хван Ки	хвасудо (1945) тангсудо (1947) субакдо (після 1950)	Карате по кни- гам; стверджував, що навчався тхекьон і цю- аньфа	Мудо кван, школа бойової чесноти (1945 рік)
4	Чосон Йо- нму кван Квон-боп-По (1946)	朝鮮研武館 拳法 метод кулака держави Чо- сон	Чон Санг Соп	квонбоп	Карате під ке- рівництвом Фунакоши та дзюдо в Японії.	Джидо кван, школа вивчення бойових мистецтв (1960) Ханму кван, корейська бойо- ва школа (1954)
5	YMCA Квон-боп-По (1946)	拳法部 метода кулака	Юн Бьонг Ін	квонбоп	Цюаньфа в Маньчжурії. Карате під Тоя- ма Канкен в Японії.	Чангму кван, школа розвитку бойових мистецтв (1953) Канду вон, зал щедрого нав- чання (1953)

Корея (КНДР). В роботах [24, 31, 33, 36] досліджено, що під час Корейської війни загинуло багато членів та лідерів перших «п'яти кванів». В цей період керівники «п'яти кванів» намагались підтримувати одне одного. Тому в Пусані було засновано першу спільну організацію корейських бойових мистецтв «Корейська асоціація конгсудо» (ККА). Складна ситуація для ККА в післявоєнний період почалась з виходу Хван Кі (Мудо кван) та Сон Дук Сон (новий директор Чунгдо кван) з цієї Асоціації. Майстер Хван Кі спробував створити «Корейську

Асоціацію Тангсудо», що не викликало підтримки інших кванів. Складна загальна ситуація в країні сприяла виникненню великої кількості необ'єднаних шкіл бойових мистецтв, великі та впливові школи потім отримали назву «дев'ять головних кванів» – Чунгдо кван, Одо кван, Джунго кван, Сонгму кван, Мудо кван, Джидо кван, Ханму кван, Чангму кван, Канду вон, які продовжували використовували такі назви, як тангсудо, конгсудо, квонбоп. Школи бойових мистецтв часто були на службі різних політичних сил. Це не сприяло їх об'єд-

нанню під єдиним керівництвом та визивало часті суперечки.

Важливим діячем, що сприяв об'єднанню корейських бойових мистецтв під єдиним терміном «тхеквондо» є Чой Хон Хі (1918-2022). За дослідженнями [27, 29, 42] визначено, що Чой Хон Хі, народився в Кореї, під час її окупації Японською імперією. Під час навчання на юридичному факультеті японського університету Тюо, займався шотокан карате-до в університетському клубі та отримав чорний пояс 2 дан. У роки другої світової війни, з 1943 року, Чой Хон Хі служив офіце-

ром японської армії, хоча пізніше стверджував, що його «примусили» це зробити. Чой Хон Хі був серед лідерів, заарештованих під час повстання молодих корейських призовників 42-го загону японської «спеціальної системи добровольців армії». Після того, як змова була розкрита японськими військовими, Чой Хон Хі отримав семирічний термін ув'язнення японським військовим судом у червні 1945 року та його було звільнено по закінченні Другої світової війни. Під час Корейської війни Чой Хон Хі отримав звання генерала. В 1953 році, генерал Чой Хон Хі впровадив навчання тангсудо в 29-ій дивізії, що знаходились в його підпорядкуванні. Викладання проводилось групою інструкторів із Чунгдо кван. Головним інструктором став Нам Тхе Кі. З 1954 року генерал Чой Хон Хі почав називати свою школу Одо кван тангсудо. В сучасній історії тхеквондо [30] визначено, що коли в військові підрозділи, вступали нові рекрути, які мали чорний пояс ступеню дан з інших кванів, Одо кван стверджував тільки дан-сертифікати, видані Чунгдо кван. Звання дан з інших кванів не затверджувалися і називалися «громадянськими званнями дан», тому новобранці мали пройти ще одне випробування, щоб отримати звання дан в армії. Це викликало ускладнення між Одо кван та іншими кванами. Однак, діяв високий статус Чунгдо кван в південнокорейській спільноті бойових мистецтв, що в поєднанні з адміністративним впливом генерала Чой Хон Хі, легалізувало такі дії.

У дослідженнях [26, 27, 36] визначено, що під час сумісних показових виступів Чунгдо кван та Одо кван, президент Південної Кореї Лі Син Ман вигукнув «Так це ж тхекьон». Цей вигук, наштовхнув генерала Чой Хон Хі разом з полковником Нам Тхе Кі на винахід нової назви «тхеквондо», який було складено із трьох

китайських ієрогліфів (跆拳道). Назва тхеквондо мала декілька політичних цілей. По-перше, використання китайського ієрогліфа «тхе», що значить «топати», це посилення до старовинної корейської народної гри «тхекьон», що надало легітимність історії про корейське походження нового бойового мистецтва. По-друге, використання китайського ієрогліфа «квон», що має значення «кулак», зробило нову назву «тхеквон» співзвучною зі старою корейською назвою «тхекьон». Також використання китайського ієрогліфа «квон», одночасно було привабливим для кванів, які використовували назву квонбоп та вирішувало антияпонське питання, щодо використання терміну «су», в кванах що використовували назви тангсудо та конгсудо. Термін «су», був прямим символом ідеї карате «іккен хіацу», так як означав «відкриту руку», що надавала можливість виконати захват та «вбити одним ударом». По-третє, використання китайського ієрогліфу «до», було привабливо для кванів, які використовували назви тангсудо або конгсудо.

В незалежних дослідженнях George Vitale [26], Steven D. Capener [33], встановлено, що пізніше Чой Хон Хі стверджував, що змішав японське карате-до (техніка рук) і корейський тхекьон (техніка ніг), хоча незадовго до

своїєї смерті, в інтерв'ю зізнався, що ніколи не вивчав тхекьон у своїй молодості і що вигадав цю історію лише для загального визнання тхеквондо в широкій корейській громадськості, яка хотіла корейських змін. В роботах [26, 27] зазначено, що прийняття назви «тхеквондо» відбувалось на декілька зібраннях Чунгдо кван, які протягом 1955 року, проводились під керівництвом Сон Дук Сон. Пізніше Чой Хон Хі почав називати цю подію «засіданням комітету з найменувань таеквон-до». Визначено, що дата 11 квітня 1955 року була приурочена даті показових виступів Чунгдо кван та Одо кван перед президентом Лі Син Ман, коли він вигукнув «так це ж тхекьон» [33]. В дослідженні A. Gillis [27] збережено світлини, як із самих показових виступів перед президентом Південної Кореї (світлина 1), так й з засідання Чунгдо кван, яке відбулось в кісен-хаусі Кугельгван, де одночасно збирались не тільки майстри бойових мистецтв, а й впливові люди – політики, бізнесмени, військові, журналісти (світлина 2).

В роботах [27, 22] визначено, що першочергове несприйняття презентації майбутньої назви бойового мистецтва відбулось через те, що слово «тхеквондо» було написано трьома ієрогліфами китайською мовою, що було відзнакою високої освіти в світських кругах

Світлина 1. 11 квітня 1955 року, Південна Корея. Чой Хон Хі спілкується з першим президентом Південної Кореї під час показового виступу Чунгдо Кван та Одо Кван, (A. Gillis, 2016).

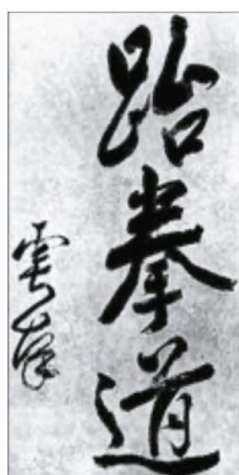

Світлина 2. Засідання Чунгдо Кван, яке відбулось в кісен-хаусі Кугельгван, де було затверджено назву «тхеквондо» (A. Gillis, 2016).

корейського суспільства, в той час, як назва гри «тхекбон», що мала походження з низьких прошарків корейської бідноти, не мала відповідних записів китайською мовою та була написана корейською мовою (хангуль). Крім однакового звучання «тхе», – китайською й корейською мовами, чимало спільного, що визивало спори. Головним аргументом прийняття назви тхеквондо була обіцянка генерала Чой Хон Хі адміністративної підтримки президента країни. Нове ім'я сподобалось президенту Південної Кореї Лі Син Ман, який особисто затвердив назву тхеквондо та написав каліграфію на китайській мові (світлина 3).

В дослідженні [39] визначено, що перший час назву тхеквондо використовували тільки Одо кван та Чунгдо кван. Більшість тренерської навчальної роботи в Одо кван, виконували Нам Тхе Кі і Хан Ча-Гьо, які були провідними інструкторами в Чунгдо кван. Назви технік все частіше замінювалися новими корейськими термінами, а формальні комплекси Ката карате-до поступово замінювалися новими формальними комплексами Чанхун Хьонг, розробленими Чой Хонг Хі, разом Нам Тхе Кі і Хан Ча-Гьо.

У 1959 році генерал Чой Хон Хі, користуючись підтримкою Президента Південної Кореї Лі Син

Світлина 3. Каліграфія «тхеквондо» написана китайською мовою, особисто першим президентом Південної Кореї Лі Син Ман (A. Gillis, 2016).

Світлина 4. Лідери Корейської Асоціації Тхеквондо, 1959 рік (A. Gillis, 2016).

Ман, примусив декілька кванів об'єднатись під егідою «Корейської асоціації тхеквондо» (КТА) (світлина 4). Нижній ряд, зліва направо: Хван Кі (Мудо кван); Бьон Юн Квей (Джидо кван); Чой Хон Хі (Одо кван та Чунгдо кван); невідомий представник Корейської атлетичної асоціації; Лі Нам Сук (Чанму кван); Ум Вун Кю (Чунгдо кван); Хьон Чон Мьон (Кван чун і Одо кван). Верхній ряд зліва: Кім Сун Бе (Чанму кван); Ко Дже Хва (Кван чу і Одо кван); Нам Тхе Хі (Чунгдо кван і Одо кван); невідомий; невідомий (A. Gillis, 2016).

Цей період ознаменував початок активного втручання уряду Південної Кореї в спільноту бойових мистецтв. Вітчизняним політологом Ю. Богдановим [2] визначено, в 1948 Лі Син Ман ставши президентом країни почав з репресій комуністів та з вбивства свого конкурента. На рахунок у Лі Син Ман кілька масових вбивств. Так, сучасні експерти Комісії з встановлення істини Південної Кореї встановили, що під час повстання у Чеджу 86% загиблих цивільних були жертвами сил безпеки. З початком Корейської війни Лі Син Ман наказав вбити десятки тисяч політв'язнів. Під час Корейської війни, президент та його уряд відрізнялися виключною корупцією, розмір південнокорейської армії було збільшено на кілька сотен тисяч «мертвих душ», яким випла-

чували зарплату з американської допомоги, в той час, як діючим солдатам воюючої армії місяцями не платили зарплати. Визначено, що в 1950-1951 як мінімум 20 тисяч бійців Південної Кореї загинули через голод і холод, бо в них не було ані їжі, ані зимової форми. В післявійськовий час, близька до президента армійська верхівка досить глибоко інтегрувалася до системи патронажу, за якої успішні бізнесмени повинні були ділитися з президентом доходами в обмін на політичні гарантії свого подальшого процвітання [17, 20]. Скрутне економічне становище всього південнокорейського народу визвало акції протесту, які переросли в «Квітневу революцію» 1960 року, в результаті якої Лі Син Ман був змушений покинути країну і до кінця свого життя залишався на Гавайях. Втративши підтримку першого президента Південної Кореї, генерал Чой Хон Хі не зміг удержати квани в «Корейській асоціації тхеквондо». Перша організація тхеквондо – КТА завершила своє існування в 1960 році. І знову першим, хто покинув єдину організацію, як й в випадку з конгсудо, був Хван Кі, керівник Мудо кван [39].

Хван Кі (1914-2002), за його власними словами, вивчав китайське цюаньфа, корейський тхекьон в юності та самостійного вивчав книги з окінавського карате-до [24, 30]. В більш пізніх спогадах багато хто з майстрів того часу вказував на «заняття тхекьон в юності» хоча згадувань про це, не було в печатних виданнях до 1965 року [36]. В пошуках корейської ідентичності, Хван Кі змінював назву свого стилю. Спочатку це було хвасудо, де перший слог «хва» давав натяк на зв'язок з древніми корейським воїнами-хварангами. В дослідженні [39] визначено, що шляхетний «дух воїна хваранг» є заміною японського «етносу бусідо», що було адаптовано до націоналістичної, корейської ідеології, яку про-

пагував Ї Сон Гун, який був одним із найвпливовіших антияпонських ідеологів в історії Південної Кореї, спадщина якого зберіглася до наших днів. Потім Хван Кі використовував назву тангсудо. В 1960 році заснував «Корейську асоціацію субакдо» (КСА), де субак є посилом на зв'язок з назвою древнього бойового мистецтва, яке згадувалося в ілюстрованому посібнику з бойових мистецтв «Муе тобо т'онггі (武藝圖譜 通志), який знаходиться в колекції Національної бібліотеки Кореї [39]. При цьому технічні комплекси Мудо кван того часу були ідентичні книгам з карате випуску 1930-их років [24].

В 1961 році до «Корейської асоціації субакдо» приєднався лідер Джидо кван, який на той час був самим відомим за своїми досягненнями в карате-до – Юн Квей Бьон (1922-2000), який вивчав карате-до в Японії під керівництвом Мабуні Кенва, продовжив під керівництвом Тоями Канкен, одночасно навчаючись в Університеті Ніхон в Токіо. Юн Квей Бьон отримав чорний пояс 7 дану з карате-до, в 1940 році заснував Канбука (Корейський інститут бойових мистецтв) в Токіо, вважався новатором в спарингах, ввів повноконтактні спаринги з використанням захисту, запозиченого з кендо. В 1948 році повернувся в Корею, став головним інструктором Юнмукван Квонбоп. Після зникнення засновника під час Корейської війни, став директором та в 1953 році перейменував в Джидо Кван [24].

В 1961 році під наглядом Міністерства Освіти була заснована нова організація під назвою «Корейська Асоціація Тхесудо» (КТА). Лідери кванів погодилися на назву «тхесудо» як (компроміс між «тхеквондо» та «тангсудо», «конгсудо»). З моменту відкриття КТА в 1959 році, пізніше нової реєстрації КТА в 1961 році, в організації виникали постійні конфронтації в боротьбі за владу та зміни керівників. В 1959 року президен-

том КТА став генерал Чой Хон Хі. В 1962 році президентом вже в нової КТА став генерал Пак Чхон Тхе. По поверненню в Південну Корею в січні 1965 року Чой Хон Хі, звільнений з поста посла в Малайзії, зайняв посаду президента КТА та повернув організації назву «Корейська асоціація тхеквондо». І якщо, президенти КТА часто змінювали одне одного, то Ум Вун Кю (голова школи Чунгдо кван), Лі Чон Ву (голова школи Ханму кван), Лі Нам Сок (голова школи Чанму кван) впевнено обіймали ключові посади та були лідерами організації [31, 40, 42].

В 1962 року під егідою КТА вперше було проведено Національний тест з ранжирування на пояси, де в програмі тестування були використані спаринги в жилетах, з акцентом на ударах ногами; формальні комплекси, де використовувались, як формальні комплекси Ката Карате-до, так й нові формальні комплекси Чанхун Хьонг, засновані Чой Хон Хі; тести з розбивання предметів. Претендент на 3 дан або вище подав наукову роботу за темою «Уніфікація різних формальних комплексів». Як видно з назви дослідницької роботи, у той час КТА приділяла значну увагу уніфікації формальних комплексів, які практикувалися по-різному в кожному квані [31, 40].

В 1963 році під егідою КТА вперше були проведені змагання зі спарингу в жилетах, з акцентом на ударах ногами, в програмі Корейського Національного спортивного фестивалю, що сприяло впровадженню інших великих змагання – Корейської Національної олімпіади середньої школи, Корейської Національної олімпіади Університетів тощо. Завдяки новим правилам спарингу організація КТА змогла вийти за рамки традиційного бойового мистецтва і почала розвиток сучасного виду спортивного єдиноборства [31, 35, 40].

За підсумками народного повстання у квітні 1960 року в Пів-

денній Кореї встановлювалась парламентська система управління на чолі з прем'єр-міністром. Демократизація режиму не сподобалась військовим. 16 травня 1961 року було здійснено військовий переворот [16, 20]. Нову адміністрацію сформували військові, номінально її кілька місяців очолював генерал Чанг. Але в липні 1961 його заарештували й тоді вже повноцінно керівником став генерал Пак Чжон Хі. За місяць до того було створено новий орган влади – Корейське центральне розвідувальне управління, яке очолив родич Пака по лінії дружини, генерал Кім Джон Пхіль, в руках якого зосередилося керівництво всіма державними структурами національної безпеки, включаючи армію. Це забезпечило генералу Пак Чжон Хі електоральну підтримку на президентських виборах [3]. Новий президент Південної Кореї Пак Чжон Хі, виходячи зі своїх міркувань про «демократію корейського типу» (хангук-чок мінчжучжуї), став будувати корейську економіку, де держава здійснювала верховний контроль над всією діяльністю за допомогою сили [16].

Дослідник історії тхеквондо А. Gillis [27] зазначає, що генерал Чой Хон Хі брав участь в військовому перевороті, але розраховував на приход до влади іншого генерала. Генерал Чой Хон Хі перебував у конфронтації з генералом Пак Чжон Хі, який став другим президентом Південної Кореї. З приходом Пак Чжон Хі до влади в країні, Чой Хон Хі покинув службу в армії. В 1962-64 роки Чой Хон Хі перебував на посаді посла Південної Кореї в Малайзії, яку використовував як для організації міжнародних турів з показовими виступами по тхеквондо, так й для відкриття національних федерацій в різних країнах. Однак в 1964 році, Чой Хон Хі було відізнано з посади посла Південної Кореї, можливо, за звинуваченням в розтраті державних коштів.

Важливішою складовою нової економічної стратегії другого президента Південної Кореї Пак Чжон Хі стала політика у сфері освіти і спорту. В 1964 року в столиці Японії, Токіо було проведено Олімпійські Ігри, де вперше в офіційну програму було допущено японську боротьбу дзюдо. Уряд Південної Кореї поставив собі завдання стати другою азіатською державою, що проведе Олімпійські Ігри. Почалась боротьба та пошук «корейського національного виду спорту», який можна використовувати як «інструмент м'якої сили» для підвищення статусу держави на міжнародному рівні [40].

До 1965 року 70% практикуючих бойові мистецтва в Кореї були членами «Корейської Асоціації Субакдо» (КСА), найбільшою частиною якої були члени Мудо кван та Джидо кван. Хван Кі, що був президентом КСА, був противником використання контактних спарингів і мав традиційні погляди на тренувальні методики споріднені з шотокан карате-до, з використанням формальних комплексів для вдосконалення техніки [24]. В той час, як учні Юн Квей Бьон (голови Джидо кван) завдяки зв'язкам з офіційними особами «Всеяпонської федерації карате-до», деякі з яких були його колишніми учнями, виступали на чемпіонатах зі спарингу з карате-до в Японії в період 1961-1971 років [30]. Члени Джидо кван успішно використовували техніку ударів ногами на чемпіонатах в Японії [31]. Однак в 1965 року більшість членів Мудо кван, а в 1967 році велика група членів Джидо кван вийшли з «Корейської асоціації субакдо», щоб приєднатися до «Корейської асоціації тхеквондо» з метою участі в спортивних змаганнях зі спарингу [30, 31].

Чой Хон Хі був противником контактних спарингів, він наполягав на розвитку бойового мистецтва тхеквондо за методиками, що

беруть традицію з шотокан карате-до, спрямовані на вдосконалюванні в навичках виконання формальних комплексів, розбиванні предметів та з акцентом на дисципліні, ритуалі. На його погляд у спарингах, можна було зазначати удар кулаком у голову але не допускався жорсткий контакт, як й в шотокан карате-до [40, 42]. В 1965 році лідери КТА зняли Чой Хон Хі з поста президента з формулюванням «постійний баламут» [27]. В 1966 року, у відповідь на виключення з КТА, Чой Хон Хі реєструє в Сеулі (Південна Корея) «Міжнародну федерацію тхеквон-до» (ITF), що включала в себе дев'ять національних організацій, які були засновані в інших країнах під час міжнародних турне з показовими виступами. Одо кван, що був основною силою ITF, зазнав першого розколу, коли не всі захотіли покидати «Корейську асоціацію тхеквондо». ITF, що була заснована в 1966 році, ніколи і ніяк юридично не була пов'язана з КТА, що була заснована в 1961 році. На початку 1970-их до складу ITF входило більше 30 країн [27, 40, 42].

В 1967 році лідери КТА запросили на посаду президента організації Кім Йон Чає, через його політичний вплив, як члена-засновника домінуючої політичної партії того часу (Об'єднаних ліберальних демократів) та здібності до збору коштів. Кім Йон Чає до політичної кар'єри активно виступав на змаганнях зі спарингу та зробив вагомий внесок у розвиток правил змагань, запропонувавши використовувати жилети з поліпропіленовими пластинами, замість шматків бамбука, як було до цього. За його пропозицією, вперше було відправлено за кордон, саме інструкторів зі спарингу «Корейської асоціації тхеквондо». Тому того ж року, за рахунок збору коштів, почалося будівництво «Чунганг Доджанг» («Центральний спортзал») КТА. Ймовірно, під впливом ідеї з японської бо-

ротьби сумо та його штаб-квартири, «Kokugikan» (国技館 «Національна спортивна гімназія») було вирішено змінити назву на «Кукківон» (國技院 «Kukkiwŏn»). Розробники назви «Кукківон» просто замінили останній символ (館, що звучить японською «kan»; корейською «kwan»; українською «будинок» або «зал») на дуже схожий за значенням символ «wŏn» (院, «заклад» або «зал»), тим самим уникаючи асоціацію зі словом кван. Структура кван пов'язана з міцною ієрархією лояльності до кван і з окремими політичними силами, робила їх схожими з гангстерськими організаціями, що підривало імідж тхеквондо [30, 31, 40, 45].

У 1967 року лідери КТА, у відповідь на реєстрацію ІТФ, випустили перші формальні комплекси Пальгве для тренувань та проведення тестів з поясною градацією, щоб не використовувати формальні комплекси, розроблені Чой Хон Хі [31, 42]. За словами Пак Хе Ман, що є нинішнім директором Чунгдо Кван, він особисто дав назву Пальгве, яка пов'язана з національним прапором Південної Кореї [40]. Формування повного набору формальних комплексів було закінчено в 1972 році. За той час було розроблено вісім комплексів Пальгве та вісім комплексів Тхегук для кольорових поясів, дев'ять Пумсе для чорних поясів з першого по дев'ятий дан. Пальгве пумсе було скасовано в 1988 році за схожість з Пінан Ката Карате [31, 40, 44, 45].

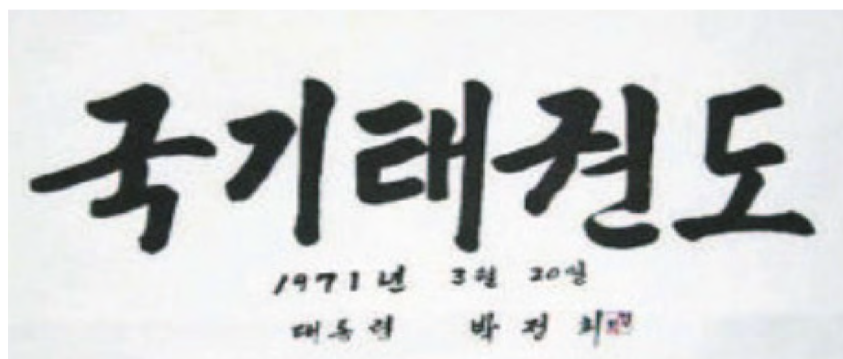
Дослідниками історії сучасного тхеквондо [33, 34, 35, 37, 44] визначено, що саме в 1960-70-их роках тхеквондо вперше розділилось на дві ідентичності. Перша ідентичність тхеквондо має назву «традиційне» або «класичне», через історичну наступність використання традиційних тренувальних методів з японського карате-до – ритуалів, ранжирування на поясну градацію, вдосконалення формальних комп-

лексів, розбивання предметів тощо. Друга ідентичність отримала назву «спортивне» тхеквондо, де основним засобом тренувальної та змагальної діяльності став спаринг в жилетах, з акцентом на ударах ногами, що сприяв виникненню нового сучасного аутентичного саме корейського спортивного єдиноборства, повністю розробленого в Південній Кореї. Впровадження різних тренувальних методів сприяли формуванню окремих арсеналів технічної підготовки, що отримали умовні назви «традиційна техніка», «спортивна техніка».

У наукових дослідженнях [27, 33, 36, 40] визначено, що в 1971 році президентом «Корейської асоціації тхеквондо», фактично було назначено чоловіка із близького кола Президента Пак Чжон Хі, високопоставленого офіцера Центрального розвідувального управління Південної Кореї та Президентських сил охорони Кім Унг Йонг. З моменту приходу Кім Унг Йонг до влади в КТА, він зробив наголос, що головним критерієм вибору тхеквондо стала саме спортивна спрямованість тхеквондо, з використанням спарингу в жилетах, для просування тхеквондо як міжнародного виду спорту, на відміну від інших видів корейських бойових мистецтв з їх зосередженістю на традиційних тренувальних методах із самозахисту. Існує версія [40], що голова

президентських сил охорони Пак Чонг Кю, який мав чорні пояси з хапкідо та дзюдо, лобював інше корейське бойове мистецтво хапкідо, на отримання статусу «національне». Враховуючи більш широкий арсенал технічних дій, як бойового мистецтва самозахисту з використанням больових захватів, кидків та вправ зі зброєю, разом з ударами руками та ногами, хапкідо можливо мало більш високі шанси на отримання статусу «національне» як бойове мистецтво, ніж тхеквондо, з його вузьким арсеналом ударів руками та ногами. Незважаючи на більш високу посаду та вплив Пак Чонг Кю, тхеквондо отримало перемогу в боротьбі за статус «національне» саме як нове корейське спортивне єдиноборство. Символічним актом визнання тхеквондо стало особисте написання президентом країни Пак Чжон Хі каліграфії корейською мовою «куккі тхеквондо», де слово «куккі» буквально значить «національний» (Світлина 5).

У 1967 року місто Сеул пожертвувало землю на будівництво «Чунганг Доджанг» («Центральний спортзал») «Корейської асоціації тхеквондо», що фінансувалось за рахунок збору коштів та отримання будівельних матеріалів від заможних чоболь (бізнесменів). З метою підкреслити символічне значення центрального зала КТА, було вибрано вер-

Світлина 5. Каліграфія «національне тхеквондо» написана корейською мовою, особисто другим президентом Південної Кореї Пак Чжон Хі в 1971 році (Udo Moenig, Minho Kim, 2019).

шину невеликої гори Каннам на півдні Сеула. Зараз це всесвітньо відоме місце завдяки пісні «Каннам стайл» південнокорейського виконавця та автора пісень PSY, що вийшла 15 липня 2012 року. «Каннам стайл» – розмовний вислів у корейській мові, що означає розкішний спосіб життя, яким славиться Каннам, багатий і модний район Сеула. Гори завжди відігравали центральну роль у корейській міфології для використання символізму просвітлення і духовності. Намагаючись передати корейські традиції, архітектура будівлі включала елементи символіки Ін-Ян та восьми триграм І-Цзин. Формальні комплекси Тхегук, що були введені в той період, були названі на честь національного прапора Південної Кореї і пов'язані з символом «восьми триграм» (корейською «тхегук») (太極 китайською: «тайцзи» або «найвища абсолютна») додала тхеквондо езотеричного наповнення, що добре сприйнялось багатьма людьми, які були зачаровані міфологією бойових мистецтв. Назва «Кукківон» в поєднанні з національними символами символізувала консолідацію центральної влади з «Корейською асоціацією тхеквондо» з об'єднання окремих кванів в єдину організацію. Кім Унг Йонг, ставши президентом КТА в 1971 році, завдяки посадам в КЦРУ та Президентських силах охорони, забезпечив стабільність отримання таких внесків, чим значно прискорив будівництво. В 1972 році було завершено будівництво центрального спортивного комплексу тхеквондо – Кукківон. Президентом Кукківон став Кім Унг Йонг [30, 31, 40].

У 1971 році, Кім Унг Йонг, ставши президентом «Корейської асоціації тхеквондо», зупинив боротьбу за владу між різними школами та організаціями, які не визнавали назву тхеквондо. По-перше, через Міністерство

освіти було впроваджено систему ліцензування інструкторів тільки як інструкторів «Корейської асоціації тхеквондо». По-друге, зупинив боротьбу за владу між кванами, фактично усунув їх від політичного впливу. По-третє, ввів державні стипендії для кращих спортсменів КТА, впровадив нагородження кращих діячів КТА державними нагородами. По-четверте, розпочав підготовку до проведення першого Чемпіонату Світу, для чого розширив стипендіальну програму для інструкторів, які мешкають за кордоном. Після чого існування шкіл тангсудо, конгсудо, кванпоб, субакдо в Південній Кореї стало фактично неможливим. Не всім подобалась така політика. У результаті деякі лідери різних кван емігрували в інші країни, де продовжували розвиток власних організацій за межами Кореї. В 1972 році Чой Хон Хі переїхав із Південної Кореї до Канади та переніс штаб-квартиру «Міжнародної федерації таеквон-до» (ІТФ) в Торонто. Більша частина членів Одо кван та ІТФ залишились жити в Південній Кореї [27, 40, 42].

25 травня 1973 року в Кукківон було проведено перший Чемпіонат Світу з тхеквондо, в якому взяли участь 161 спортсмен із 16 країн. Чемпіонати світу зі спарингу проводяться кожні два роки. З 1987 року в Барселоні, Іспанія в програму Чемпіонатів світу ввели змагання серед жінок. В дослідженнях [27, 41] визначено, активну участь південнокорейських спецслужб в фінансуванні заходів тхеквондо за межами Південної Кореї.

28 травня 1973 року в Кукківон, Сеул, Південна Корея була заснована «Всесвітня федерація тхеквондо» (ВТФ). Президентом ВТФ став Кім Унг Йонг. Таким чином, Кім Унг Йонг очолив одразу три основні керівні органи тхеквондо, «Корейська асоціація тхеквондо», Кукківон, «Всесвітня федерація тхеквондо», які от-

римували фінансову й політичну підтримку уряду Південної Кореї [30, 31, 40, 45].

В 1974 році в Монреалі, Канада, було проведено перший Чемпіонат Світу з таеквон-до ІТФ. Проведення першого Чемпіонату Світу з тхеквондо в Південній Кореї в 1973 році та проведення першого Чемпіонату Світу з таеквон-до ІТФ в Канаді в 1974 році, остаточно завершили перший розкол південнокорейського тхеквондо, на дві частини, які стали окремими видами спорту. В 1980 році за рішенням Чой Хон Хі управління ІТФ було перенесено в Пхеньян, Північна Корея, де до того не було таеквон-до, щоб отримати державну підтримку від уряду комуністичного диктаторського режиму Північної Кореї. Таке рішення хоч і колишнього, але генерала та дипломата Південної Кореї, не було підтримано південнокорейськими членами ІТФ частина перейшла до ВТФ [41]. Пізніше, не підтримуючи зміни в ІТФ, пов'язані з підтримкою уряду Північної Кореї, частина членів ІТФ відкололась та заснувала «Глобальну федерацію тхеквондо» (ГТФ). Після смерті Чой Хон Хі в 2002 році, «Міжнародна федерація таеквон-до» розкололась на декілька організацій, деякі з яких вели між собою судові тяжби, щодо права на використання назви, емблеми, уніформи тощо. Відомо що в Україні, існують визнані види спорту, різними правилами змагань, різними видами змагальної програми та різною, як традиційною технікою, так й спортивною технікою, що можна поділити на дві групи: олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ та неолімпійські види спорту таеквон-до ІТФ. Крім громадських об'єднань визнаних неолімпійських видів спорту таеквон-до І.Т.Ф. та таеквон-до існують ще кілька громадських об'єднань, які розвивають також таеквон-до, зі схожою структурою техніко-тактичної підготовленості, що не ма-

ють офіційного визнання як виду спорту в зв'язку з малою поширеністю.

Дослідниками [33, 34, 37, 44] визначено, що залежність корейського суспільства від конфуціанської філософії розділило тхеквондо в 1960-их роках на дві ідентичності. Перша ідентичність тхеквондо, це корейське бойове мистецтво, що через історичну наступність використання традиційних тренувальних методів з японського карате-до, яке використовує наступність з окінавського карате-до та його китайських попередників, часто називають «традиційне» або «класичне» тхеквондо. Друга ідентичність, яку називають «спортивне» тхеквондо, яке є спортивним єдиноборством та олімпійським видом спорту – тхеквондо ВТФ, що було повністю розроблене в Південній Кореї. Саме спортивне тхеквондо, де основним засобом тренувальної та змагальної діяльності є спаринг в жилетах (керугі), з 2000 року стало «олімпійським тхеквондо». І вже потім, сприяло розвитку неолімпійських змагальних дисциплін – традиційних формальних комплексів (пумсе) та вільних комплексів під музику (фрйстайл).

В роботах [31, 40, 45] визначено, що в 1978 році, на загальних зборах керівників «дев'яти кванів», що були засновниками «Корейської асоціації тхеквондо» в 1961 році, яка потім стала засновником Кукківон в 1972 році та співзасновником «Всесвітньої федерації тхеквондо» в 1973 році (рисунок 2), було прийнято рішення щодо консолідації з розвитку тхеквондо ВТФ як бойового мистецтва (світлина 6). Було введено нову уніформу єдиного зразка «добок» з v-воротком, на відміну від куртки, схожої з карате-до або дзюдо, всі права на стандартизацію традиційної техніки, розробки правил проведення тестування на ступені дан та видачу сертифікатів були передані Кукківон [31].

В той час «Всесвітня федерація тхеквондо» за підтримки уряду Південної Кореї експортувало тхеквондо ВТФ по всьому світу завдяки державній рекламній кампанії з прагненням введення корейського виду спорту до офіційної програми Олімпійських ігор. У 1974 році в Сеулі відбувся перший чемпіонат Азії з тхеквондо ВТФ. В 1975 році ВТФ вступила до GAISF. GAISF була заснована в Лозанні, Швейцарія, в 1967 році з метою проводити

Всесвітні ігри, які можна порівняти з Олімпійськими іграми. Перший раз змагання з тхеквондо ВТФ були включені в офіційну програму підготовчого турніру до Всесвітніх Ігор, які проводились в Сеулі, Південна Корея в 1978 року. Завдяки членству ВТФ в GAISF, тхеквондо було прийнято до Міжнародної ради військового спорту (CISM) у 1976 році. У 1980 році Генеральна асамблея Міжнародного олімпійського комітету (МОК), що відбулася в Москві, затвердила тхеквондо як офіційний міжнародний вид спорту. Того ж року в Сеулі відбулися перші міжнародні військові змагання з тхеквондо, у яких взяли участь 15 країн. Тхеквондо ВТФ було включено в офіційну програму перших Всесвітніх Ігор, які відбулись у липні 1981 року в Санта-Кларі, США. У 1986 році Кім Унг Йонг було обрано членом МОК та обрано президентом GAISF. Тхеквондо ВТФ було включено до програми Азійських ігор 1986 року (які було проведено в Сеулі), Панамериканських Ігор у 1987 року та Африканських ігор у 1988 року. В 1986 році тхеквондо було включено до програми заходів FISU (Fédération Internationale du Sport Universitaire), що розвиває

Рисунок 2. «Дев'ять головних кванів», що стали засновниками «Корейської асоціації тхеквондо» в 1961 році, яка потім стала засновником Кукківон в 1972 році та співзасновником «Всесвітньої федерації тхеквондо» в 1973 році.

Світлина 6. Логотипи «Дев'яти головних кванів» тхеквондо та підписи лідерів на договорі 1978 року щодо консолідації зусиль з розвитку тхеквондо, як бойового мистецтва через Кукківон (підручник Kukkiwon, 2022).

студентський спорт [30, 31, 40]. В дослідженнях [30, 31, 33, 40] визначені етапи сучасної історії формування тхеквондо ВТФ як бойового мистецтва та спортивного єдиноборства (рисунок 3).

У роботі [8] визначено, що після звільнення від японської окупації в 1945 році територія Кореїського півострову стала однією зі сфер «холодної війни» між СРСР та США. Символічно, що саме XXIV Олімпійські Ігри 1988 року, які проходили в столиці Південної Кореї, місті Сеул стали поворотним моментом політичного й спортивного протистояння в «холодній війні» між СРСР та США. Проведення Олімпійських Ігор в Сеулі дало можливість продемонструвати економічний прогрес Південної Кореї. Більше того, це забезпечило, дебют корейського виду спорту тхеквондо ВТФ в якості демонстраційного виду спорту, що сприяло визнанню та включенню тхеквондо ВТФ в програму Олімпійських Ігор починаючи з Олімпійських Ігор в Сіднеї в 2000 році [31].

Подальше впровадження тхеквондо ВТФ в офіційну програму Олімпійських Ігор стало можливим завдяки фінансовій підтримки уряду Південної Кореї та особистим зусиллям Кім Ун Йонг, який у минулому був ви-

сокопосадовим офіцером корейських спецслужб. Вітчизняними вченими [14] визначено, що не зважаючи на високу популярність тхеквондо ВТФ у світі, Міжнародний Олімпійський Комітет встановив чіткий ліміт для членів Всесвітньої Федерації Тхеквондо на можливу участь в олімпійських змаганнях – не більш, ніж 2 чоловіки та 2 жінки від країни. Що значно менше в порівнянні з іншими видами олімпійських єдиноборств. Фахівцями [40] зазначено, що після проведення змагань з тхеквондо ВТФ, в якості демонстраційного виду на Олімпійських Іграх у Сеулі в 1988 році, коли корейські спортсмени виграли всі золоті медалі у змаганнях з тхеквондо серед чоловіків (крім титулу у важкій вазі), тхеквондо серйозно не розглядалося як майбутній офіційний вид спорту. Тхеквондо виглядало як суто корейський вид спорту. Незважаючи на ці обставини, після інтенсивного лобювання з боку Кім Ун Йонг, тхеквондо ВТФ всупереч усім олімпійським прецедентам було запрошено як демонстраційний вид спорту на Олімпійські Ігри в Барселоні в 1992 року. Щоб знизити домінування корейських спортсменів, Кім Ун Йонг обмежив участь спортсменів будь-якої країни 2 чоловіками та 2 жінка-

ми. 4 вересня 1994 року в Парижі МОК включив тхеквондо ВТФ до програми Олімпійських Ігор. В 2000 році тхеквондо ВТФ стартувало в офіційній програмі, починаючи з Олімпійських Ігор в Сіднеї, Австралія.

І.В. Семенюк [16] визначає зміни, що відбулись у політичному укладі Південної Кореї. Обраний у грудні 1992 року Кім Ен Сам стає першим в історії цивільним президентом Південної Кореї після військового перевороту 1961 року. Важлива складова його політики, включила боротьбу з корупцією. За хабарництва він посадив до в'язниці навіть свого сина. Кім Де Чжун вступив на посаду президента 25 лютого 1998 року. Він став першим південнокорейським президентом, який отримав Нобелівську премію. Но Му Хйон, який став 16-м президентом Республіки Корея, 23 травня 2009 року був обвинувачений в отриманні 6 мільйонів доларів в якості хабара від американської фірми, покінчив життя самогубством, стрибнувши зі скелі в ущелину.

В 2004 році президента «Всесвітньої федерації тхеквондо» Кім Ун Йонга звинуватили в корупції у зв'язку з Олімпійськими Іграми. Протягом багатьох років Кім Ун Йонг обіймав низку посад в країні та за кордоном, був членом Націо-

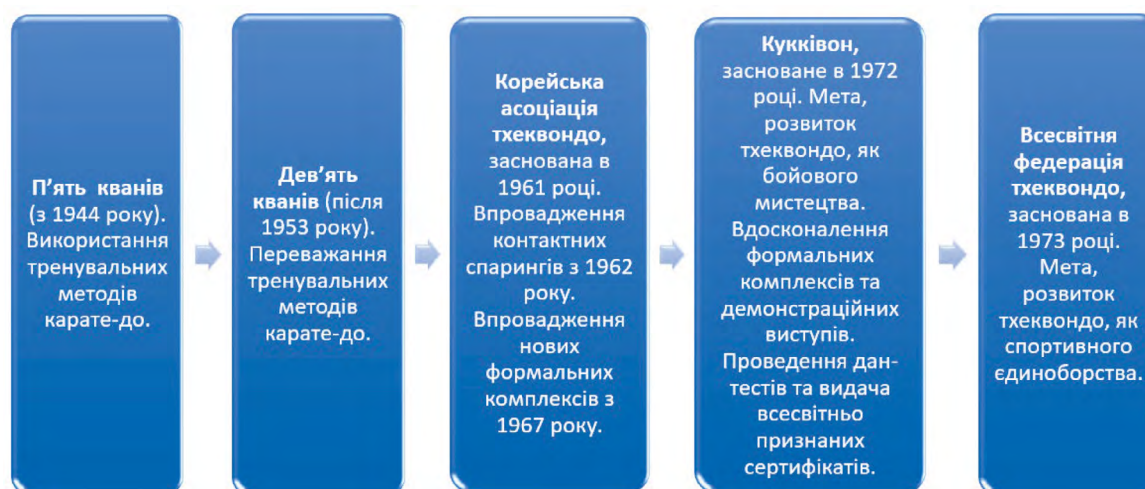

Рисунок 3. Етапи сучасної історії формування тхеквондо ВТФ, як бойового мистецтва та спортивного єдиноборства

нальної асамблеї Південної Кореї, членом Виконкому МОК, президентом Корейської аматорської спортивної асоціації та президентом Корейського олімпійського комітету. Кім Ун Йонг навіть вважався головним кандидатом на посаду майбутнього президента МОК в 2004 році і вважався недоторканим. Його звинуватили в фінансових порушеннях протягом багатьох років. Незабаром корейський суд визнав Кіма винним у розтраті понад 3 мільйонів доларів. Як наслідок – у 2004 році його засудили до двох з половиною років ув'язнення [27, 38].

Новим президентом «Всесвітньої федерації тхеквондо» було обрано Чоуе Чхун Вон, який демонстративно дистанціюється від «Корейської асоціації тхеквондо» та Кукківон. Основною метою КТА було проведення корейських спортсменів на п'єдестал пошани міжнародних змагань всіма засобами, включаючи тиск на міжнародних суддів, щоб отримати право на збільшення державного фінансування та збереження статусу світового лідера тхеквондо. Головна мета ВТФ – збільшення розвитку тхеквондо в світі та збереження членства тхеквондо в Олімпійських іграх. За часи керівництва Кім Ун Йонг до 2004 року, більшість офіційних осіб у ВТФ, КТА та Кукківон були корейці, які одночасно займали кілька посад і були інтегровані в ієрархічну мережу відносин і зобов'язань. Однак під новим керівництвом Чоуе Чхун Вона виникла ситуація збільшення кількості некорейців в керівних органах ВТФ [38]. З метою зробити турніри з тхеквондо ВТФ більш цікавими та популярними для глядачів, керівництво ВТФ послідовно впроваджує зміни в правила змагань, використання в змаганнях електронного захисного спорядження PSS (Protector Scoring System), систем відео-повтору тощо. Це надало можливість рівного суддівства та суттєво змінило загальний роз-

клад медалей між країнами як на Чемпіонатах Світу, так й на Олімпійських Іграх. Зміни в правилах змагань і введення у використання в змаганнях електронного захисного спорядження PSS (Protector Scoring System) призвели до змін в техніко-тактичну підготовленість спортсменів тхеквондо ВТФ [9, 12]. Адаптація техніко-тактичної підготовленості до застосування електронного захисного спорядження PSS (Protector Scoring System) включає як розвиток нових прогресивних техніко-тактичних дій, так й інші нетрадиційні техніко-тактичні дії, які багатьом людям (не тільки фахівцям, а й глядачам, включаючи випадкових глядачів, які дивляться трансляцію змагань та бачать, як за якусь дивну дію, що важко назвати ударом, дають залікові бали) та час від часу після нових редакцій правил змагань, потрапляють під заборону [14, 25]. В роботах [13, 28, 32] зазначено, що існує багато «сучасних» техніко-тактичних дій, що надають суттєву перевагу в балах, які виникли в результаті адаптації к правилам та використанню захисних електронних систем PSS, названих на честь виконавців (кат-кік, пуш-кік, джолт-кік, манкі-кік; скорпіон-кік; фіш-кік; аронкук-кік; сендвіч; двійка; трійка; монгол-кік; абагуш-кік; гарбар-кік; круш-кік та багато інших).

Нами визначено, що тактично-технічний арсенал тхеквондо ВТФ сформований під впливом впровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System) та змін в правилах змагань з диференційованою системою оцінки, відповідно до складності ударів, отримав назву «new style» або «новий стиль».

Нами визначено, що на відміну від «нового стилю» техніко-тактичного арсеналу олімпійського тхеквондо, що постійно формується та змінюється, під впливом змін у правилах змагань і впровадження захисних електронних

систем PSS (Protector Scoring System), виникла назва «old style» або «старий стиль», що означає техніко-тактичний арсенал спортивного тхеквондо, що було сформовано в 1970-90-х роках та практично незмінно використовувався до Олімпійських Ігор 2008 року, після яких почалось упровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System). За дослідженнями [9, 13] визначено, що в змагальному поєдинку з тхеквондо ВТФ «старого стилю» дозволеними ударами та їх сполученнями є: джумок-джиругі (удар кулаком); ап-чагі (прямий удар ногою); йоп-чагі (боковий удар ногою); пандель-чагі (косий удар ногою); бітуро-чагі (викручений удар ногою); дольо-чагі (круговий удар ноги); бакат-дольо-чагі (круговий удар ногою назовні); момдольо-чагі (круговий удар ногою з обертанням); твід-чагі (удар ногою назад); твід-дольо-чагі (круговий удар ногою назад); нерьо-чагі (удар ногою зверху); сев-ан-чагі (удар ногою всередину); сев-бакат-чагі (удар ногою назовні).

Дискусія. У дослідженнях фахівців [27, 29, 31, 41] визначено чинники, що сприяли поширенню корейських бойових мистецтв у світі, а саме: декілька хвиль еміграції корейців із Кореї після Другої Світової війни та Корейської війни з економічних або політичних причин, які засновували клуби або інші організації корейських бойових мистецтв за межами Кореї; участь країн-союзників в Корейській війні, розміщення іноземних військових баз на території Південної Кореї, участь Південнокорейської армії в війні во В'єтнамі, коли велика кількість іноземних солдат почали вивчати корейські бойові мистецтва та по поверненню до своїх країн, засновували різноманітні організації бойових мистецтв під тими назвами, під якими вони проходили навчання. Найбільш відомим є приклад американського актора,

зірки в жанрі «бойовиків» Чака Нориса, який проходив службу в Південній Кореї, де почав займатись корейським бойовим мистецтвом і зараз є грандмайстром, володарем 9 дану тангсудо [27, 41]. Наступним чинником глобалізації тхеквондо стало навчання бойовим мистецтвам в армії Південної Кореї, впроваджене генералом Чой Хон Хі. Особисті зусилля та політичний вплив Чой Хон Хі, спочатку як генерала Південнокорейської армії, а потім як дипломата Південної Кореї та організатора міжнародних турів з демонстраційною командою, значно допомогли світовому визнанню тхеквондо та надали можливість легалізації створених в інших країнах організацій під егідою «Міжнародної федерації тхеквон-до», що була зареєстрована Чой Хон Хі в березні 1966 року в Сеулі, Південна Корея.

Прагнення уряду Південної Кореї до підвищення міжнародного статусу країни через проведення Олімпійських Ігор з метою впровадження корейського виду спорту в програму Олімпійських Ігор надало державну підтримку «Корейської асоціації тхеквондо», що була зареєстрована в 1961 році та впровадила спортивні змагання зі спарингу в жилетах з 1963 року, що сприяло проведенню першого Чемпіонату Світу з тхеквондо та заснуванню «Всесвітньої федерації тхеквондо» в травні 1973 року в Сеулі, Південна Корея [31].

Біографія Чой Хон Хі (1918-2002 рік), який першим придумав та запропонував назву «тхеквондо» або «таеквон-до» (що є предметом окремих дискусій) в Південній Кореї досліджена в роботах [27, 29, 42], є об'єктом, що визиває інтерес серед широкої аудиторії східних єдиноборств та дає напрямки для наукових дискусій, що потребує окремих досліджень, враховуючи службу Чой Хон Хі генералом та дипломатом Південної Кореї в 1950-60 роках та відкрити підтримку Чой Хон

Хі комуністичного, агресивного, ворожого, як до Південної Кореї так й всього демократичного світу, режиму Північної Кореї з 1980 року, одночасно проживаючи в демократичній Канаді з 1972 року. Поховано Чой Хон Хі в 2002 році в Північній Кореї.

У дослідженнях [24, 27, 29] визначено, що за словами Чой Хон Хі: «Пак Чжон Хі хотів отримати доступ до управління «Міжнародної федерації таеквон-до». Він бачив, що це може бути потужним м'язом для його диктатури». В 1972 році Чой Хон Хі переїхав із Південної Кореї до Канади та переніс штаб-квартиру «Міжнародної федерації таеквон-до» в Торонто. В роботі А. Gillis [27] визначено, що перші контакти дипломата Південної Кореї Чой Хон Хі з агентами розвідки Північної Кореї, пройшли вже під час перебування на посаді посла в Малайзії в 1962-1964 роках, що скривалось навіть від близьких людей. В той час, коли багато інструкторів таеквон-до ІТФ, включаючи Нам Тхе Кі, головного помічника та соратника Чой Хон Хі, в 1960-1970-их років, були офіцерами саме південнокорейських спецслужб.

В 1980 році, за рішенням Чой Хон Хі, управління «Міжнародної федерації таеквон-до» перенесено в Пхеньян, Північна Корея. Дослідники [24, 26, 27, 29] вказують, що причиною переїзду Чой Хон Хі була погроза життю, за його незгоду з режимом диктатури в Південній Кореї та бажанням розвивати таеквон-до, як бойове мистецтво на відміну від мети розвивати тхеквондо, як спортивне єдиноборство, на службі держави, що протирічить ідеології бойових мистецтв.

Аналізуючи складний політичний стан у Південній Кореї в 1970-их роках, який був небезпечним навіть для перших осіб держави, про що свідчать вбивство дружини президента країни в 1974 році, а потім вбивство самого президента Пак Чжон Хі в 1979

року, необхідно визначити реальність погроз життю. У той час, як впровадження в таеквон-до ІТФ спарингів у легкий контакт з використанням захисних рукавичок схожих за правилами з кікбоксінгом, який в той час набував популярність в США та Канаді, де саме й було проведено перший Чемпіонат Світу з таеквон-до ІТФ в 1974 році в Монреалі (Канада) ставить під сумнів аргументацію, щодо мети розвивати таеквон-до ІТФ тільки як бойове мистецтво й не розвивати його як спортивне єдиноборство.

Щодо незгоди з диктатурою в Південної Кореї: по-перше, знаючи про добрі відношення між Чой Хон Хі з диктатором Лі Син Ман, правління якого скінчилось внаслідок бунту громадян Південної Кореї; по-друге, знаючи про участь Чой Хон Хі у військовому перевороті в Південній Кореї 16 травня 1961 року; по-третє, знаючи про переведення штаб-квартири ІТФ в 1980 році до Північної Кореї, що поставило таеквонд-до ІТФ на службу комуністичного, агресивного, ворожого, як до Південної Кореї так й всього демократичного Світу, режиму Північної Кореї, ці доводи про «не бажання ставити таеквон-до ІТФ на службу диктаторському режиму» виглядають дуже й дуже сумнівно.

Спільнота таеквондо ІТФ, яке зараз поділено на багато різних організацій, ще при житті Чой Хон Хі зазнала перших розколів, не визнаючи сумнівні рішення засновника «Міжнародної федерації таеквон-до» Чой Хон Хі, колишнього генерала, а потім дипломата Південної Кореї, про переведення штаб-квартири «Міжнародної федерації таеквон-до» спочатку за межі Південної Кореї, а потім до Північної Кореї, якою також керував диктатор, ворожий не тільки до Південній Кореї, а й до більшості країн Світу. В роботах [2, 3] відзначено, що сучасна ідеологія Північної Кореї – чучхе

містить в собі багато спільних рис з ільмінізмом, в тому числі, елементи расової теорії й ультра-націоналізму.

Аналіз сучасних публікацій в соціальних мережах фотографій із змагань різних федерацій тасквон-до ITF, вказує на обов'язкове або широко поширене використання фотографій Чой Хон Хі на банерах, сертифікатах, нагородної атрибутики тощо, що вказує на існування культового шанування Чой Хон Хі в різних федераціях тасквон-до ITF. Визначено [29], що іншою крайністю щодо Чой Хон Хі є багаторічне замовчування його історичної ролі в публікаціях історії офіційними лицями тхеквондо ВТФ в Південній Кореї. Тільки нещодавно, протягом останніх двох десятиліть, південнокорейська спільнота тхеквондо іноді поверхово визнає Чой Хон Хі в публікаціях [42]. Також тепер його визнають у «Залі слави тхеквондо» в Муджу, Південна Корея. На думку дослідників [29] визначено, що політичний клімат у Південній Кореї змінився, 28 листопада 2018 року в Корейському національному спортивному університеті пройшла наукова конференція до 100-річчя Чой Хонг Хі. В липні 2022 року, на території Кукківон, встановлено пам'ятники «Дев'яти основним Кван», серед яких на пам'ятнику Одо Кван, вписано ім'я Чой Хон Хі. Окремо, вшановано пам'ять засновника Кукківон та ВТФ Кім Унг Йонг. Дослідником А. Gillis [27] визначено, що історія тхеквондо 1960-х і 1970-х років – це історія спорту, змішана з політикою, шпигунством та міфами.

Висновки. На основі аналізу науково-методичної літератури досліджено історичні аспекти

створення та формування сучасного корейського національного бойового мистецтва тхеквондо, перетворення його в спортивне єдиноборство та олімпійський вид спорту тхеквондо ВТФ, в новоствореній державі Південна Корея, що була заснована в 1948 році, в період після закінчення другої світової війни, звільнення Кореї від японської окупації, розділу Кореї на дві зони впливу між США та СРСР.

У процесі дослідження нами визначено, що саме в цей період часу 1960-70 роки, методи підготовки в тхеквондо було розділено на «традиційні» та «спортивні».

Назва «традиційне тхеквондо» використовується через історичну наступність застосування традиційних тренувальних методів запозичених з японського карате-до з його особистою повагою до вдосконалення формальних комплексів, з використанням статичних технічних дій, хоча самі комплекси є сучасними винаходами, що були розроблені в Південній Кореї. Кукківон, є головною організацією, що розвиває «традиційне тхеквондо».

Назва «спортивне тхеквондо» використовується для техніко-тактичної діяльності, де основним засобом тренувальної та змагальної діяльності стало використання спарингу в жилетах, з акцентом на ударах ногами, та всіх видів підготовки до нього, що сприяли виникненню нового сучасного автентичного саме корейського спортивного єдиноборства, повністю розробленого в Південній Кореї. «Всесвітня організація тхеквондо», що в 2017 році змінила назву на «Всесвітнє тхеквондо», розвиває «спортивне тхеквондо», яке після 2000 року

почали називати «олімпійське тхеквондо».

Збільшення кількості змагань та рівня конкуренції, включення змагань в офіційну програму Олімпійських Ігор, внесення зміни в правила змагань та впровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System) після 2008 року й до цього часу сприяло виникненню техніко-тактичної підготовленості, що в середовищі фахівців з тхеквондо ВТФ отримало назву «new style» або «новий стиль» із-за широкого використання нових техніко-тактичних дій та їх сполучень.

На відміну від «нового стилю» техніка-тактична підготовленість, що була сформована в період з 1970-их до 1990-их й використовувалась без великих змін до впровадження зміни в правила змагань та впровадження захисних електронних систем PSS (Protector Scoring System) отримала назву «old style» або «старий стиль».

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі історії формування структури техніко-тактичної діяльності тхеквондистів під впливом змін в організації змагальної діяльності та впровадженням нового обладнання, що надасть перспективу прогнозування можливої еволюції техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів під впливом наступних змін у правила змагань, які відбуваються у кожному новому олімпійському циклі.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Література

1. Богдан М.І. (2022). Передумови різноманітних поглядів на практику карате. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та*

References

1. Bogdan M.I. (2022). Prerequisites of various views on the practice of karate. *Modern problems of physical education, sports and human health:*

- здоров'я людини: матеріали VI інтернет-конференції (м. Одеса, 17-18 листопада 2022 р.). – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. С. 32-37. dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/16233
2. Богданов Ю. (2024). Південна Корея, її дива і демони. Частина 1. Трагічна історія і спустошення Корейської війни. <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-koreia-105029912>
 3. Богданов Ю. (2024). Південна Корея, її дива і демони. Частина 2. Диктатура розвитку. <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-koreia-105236112>
 4. Бондаренко В.В., Терещенко В. . (2024). Історія розвитку та становлення Таеквон-до ІТФ в Україні. *Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини: мат-ли VII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю* (18-19 квітня 2024); Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 29-33.
 5. Давидов П.О., Бачинська Н.В. (2013). *Тхеквондо-ВТФ: історія і тенденції розвитку в Україні*.
 6. Кондрацька Г., Гнатенко Ю. (2022). Історичні віхи розвитку тхеквондо у системі фізичного виховання дітей та юнацтва. *Věda a perspektivy*, (4 (11)).
 7. Кошечев А.С. (2016). История становления, развития тхеквондо втф на международной спортивной арене. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, (10), 61-63.
 8. Лиско С. (2022). «М'яка сила» Республіки Корея: її особливості та роль у міжкорейських відносинах. Бакалаврська робота. Національний університет «Києво-Могилянська академія».
 9. Лукіна О., Стрельчук С., Gandziarski K., Puszczalowska, E. Lizis (2019). Аналіз змагальної діяльності тхеквондистів-кадетів до та після змін правил (версія ВТФ). *Спортивний вісник Придніпров'я*, № 3, 19-29.
 10. Махін'ко М.П., Ставрін М.Г., Лукіна О.В., Кусовська О.С. (2019). Історія розвитку олімпійських видів спортивних єдиноборств (боротьби греко-римської, вільної, дзюдо та тхеквондо). *Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «ТМ боротьби», ТМС обраного виду спорту. Дніпро*.
 11. Платонов В.М. (2020). Сучасна система спортивного тренування. Перша друкарня, Київ.
 12. Пшенічніков П.М., Мітова О.О., (2024). «Проблеми контролю техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації», *Єдиноборства. № 2(32)* (2024):
 - materials of the VI Internet conference* (Odessa, November 17-18, 2022). Odessa: publisher Bukayev Vadim Viktorovich, 2022. P. 32-37. dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/16233
 2. Bogdanov Yu. (2024). South Korea, Its Wonders and Demons. Part 1. The Tragic History and Devastation of the Korean War. <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-koreia-105029912>
 3. Bogdanov Yu. (2024). South Korea, its wonders and demons. Part 2. The Dictatorship of Development.. <https://www.patreon.com/posts/pivdenna-koreia-105236112>
 4. Bondarenko V.V., Tereshchenko V.O. (2024). History of development and formation of Taekwon-do ITF in Ukraine. *Problems and prospects of development of physical education of sports and human health: materials of the VII All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation* (April 18-19, 2024); Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko. Poltava: V.G. Korolenko National Pedagogical University, 2024. pp. 29-33.
 5. Davidov P.O., Bachins'ka N.V. (2013). *Taekwondo-WTF: history and development trends in Ukraine*.
 6. Kondrats'ka G., Gnatenko Yu. (2022). Historical milestones in the development of taekwondo in the system of physical education of children and youth. *Věda a perspektivy*, (4 (11)).
 7. Koshcheev A.S. (2016). History of the formation and development of taekwondo wtf in the international sports arena. *Scientific Journal [of the National Pedagogical University named after MP Dragomanov]. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, (10), 61-63.
 8. Lisko S. (2022). «Soft power» of the Republic of Korea: its features and role in inter-Korean relations. Bachelor's thesis. National University «Kyiv-Mohyla Academy».
 9. Lukina O., Strel'chuk S., Gandziarski K., Puszczalowska, E. Lizis (2019). Analysis of the competitive activity of cadet taekwondo players before and after the changes in the rules (WTF version). *Sports Bulletin of the Dnieper Region*, No. 3, 19-29.
 10. Makhin'ko M.P., Stavrinov M.G., Lukina O.V., Kusov'ska O.S. (2019). History of the development of Olympic martial arts (Greco-Roman wrestling, freestyle wrestling, judo and taekwondo). *Methodological recommendations for independent work of higher education students in the discipline «TM wrestling», TMS of the selected sport. Dnipro*.
 11. Platonov V.M. (2020). Modern system of sports training. First printing house, Kyiv.
 12. Pshenichnikov P.M., Mitova O.O., (2024). Problems of controlling the technical and tactical preparedness

13. Пшенічніков П.М., Мітова О.О., (2024). Формування системи засобів контролю техніко-тактичної підготовленості тхеквондистів високої кваліфікації на основі моделювання змагальної діяльності, *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 1. 2024,
14. Пшенічніков П.М., Мітова О.О., (2024). Ставлення тренерів щодо проблем контролю техніко-тактичної підготовленості у сучасному тхеквондо ВТФ. *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 2. 2024,
15. «Реєстр визнаних видів спорту України» (WEB сторінка електронного видання: <https://mms.gov.ua/npasearch?&tags=reystestr-viznanih-vidiv-sportu>)
16. Семенюк І.В. (2013). Особливості історичної традиції південнокорейського суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, (55), 45-55.
17. Сімохіна М.О. (2024). Спортивна термінологія (на матеріалі корейської мови. Курсова робота з корейської філології. Київський національний лінгвістичний Університет.
18. Сіра О.В. (2016). Особливості та проблеми взаємного сприйняття в Південній Кореї та Японії (1998–2015 рр.). *Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки*. Том 21 № 2(25) (2016).
19. Сушко Р.О. (2013). Історичні тенденції участі українських баскетболісток в Олімпійських Іграх. *Слобожанський науково-спортивний вісник* №1. с. 113-115
20. Тесленко С.С. (2022). Порівняльний аналіз авторитарної модернізації в Індонезії та Південній Кореї. *РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ*, 49.
21. Чернишевська Л.В. (2014). Окінавознавство: до питання про історіографію. *Сходознавство*, вип. 65-66 (Червень), 145-61. <https://doi.org/10.15407/skhodoznastvo2014.65-66.145>.
22. Єланський К. (2019). Карате для кожного. Харків: Юнісофт, 2019. 104 с.: іл. ISBN 978-966-935-851-6.
23. Ясько Л., Сова В. (2022). Становлення та розвиток тхеквондо в Україні. *Спортивна наука та здоров'я людини*, (1 (7))
24. Eric Madis (2003). The evolution of taekwondo from Japanese karate. In *Martial Arts in the Modern World*, edited by Thomas A. Green and Joseph R. Svinth. Westport: Praeger Publishers, 2003, 185–209
25. Carlos Hernández (2023) (WEB сторінка електронного видання: <https://mundotaekwondo.com/34504-people-participated-in-tkd-events-in-europe>)
26. George Vitale (2023). April 11, 1955. What exactly happened that day? <https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2F> of highly qualified taekwondo players. *Martial Arts*. No. 2(32).
13. Pshenichnikov P.M., Mitova O.O., (2024). Formation of a system of means of controlling the technical and tactical preparedness of highly qualified taekwondo players based on modeling of competitive activity, *Sports Bulletin of the Dnieper Region*. No. 1. 2024.
14. Pshenichnikov P.M., Mitova O.O., (2024). Attitudes of coaches towards the problems of controlling technical and tactical preparedness in modern taekwondo WTF. *Sports Bulletin of Prydniprov'ya*. No. 2. 2024,
15. Register of recognized sports of Ukraine (WEB page of the electronic publication: <https://mms.gov.ua/npasearch?&tags=reystestr-viznanih-vidiv-sportu>)
16. Semenyuk I.V. (2013). Peculiarities of the historical tradition of South Korean society. *Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy*, (55), 45-55.
17. Simokhina M.O. (2024). Sports terminology (based on Korean language material. Coursework in Korean philology. Kyiv National Linguistic University.
18. Sira O.V. (2016). Peculiarities and problems of mutual perception in South Korea and Japan (1998–2015). *Bulletin of Odessa National University. Sociology and Political Sciences*. Volume 21 No. 2(25) (2016).
19. Sushko R.O. (2013). Historical trends in the participation of Ukrainian women's basketball players in the Olympic Games. *Slobozhanskyi scientific and sports bulletin*. No. 1. pp. 113-115
20. Teslenko S.S. (2022). A Comparative Analysis of Authoritarian Modernization in Indonesia and South Korea. *REGIONAL STUDIES*, 49.
21. Chernishevs'ka L.V. (2014). Okinawan Studies: On the Question of Historiography. *Oriental Studies*, vol. 65-66 (June), 145-61. <https://doi.org/10.15407/skhodoznastvo2014.65-66.145>.
22. Clans'kii K. (2019). Karate for Everyone. Kharkiv: Unisoft, 2019. 104 p.: ill. ISBN 978-966-935-851-6.
23. Yas'ko L., Sova V. (2022). The formation and development of taekwondo in Ukraine. *Sports science and human health*, (1 (7))
24. Eric Madis (2003). The evolution of taekwondo from Japanese karate. In *Martial Arts in the Modern World*, edited by Thomas A. Green and Joseph R. Svinth. Westport: Praeger Publishers, 2003, 185–209
25. Carlos Hernández (2023) WEB page of the electronic edition: <https://mundotaekwondo.com/34504-people-participated-in-tkd-events-in-europe>
26. George Vitale (2023). April 11, 1955 – What exactly happened that day? <https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https%3A%2F%2F>

27. Gillis A. (2016). A killing art: The untold history of Tae Kwon Do – updated and revised edition (1 st ed.). Toronto, Canada: ECW Press, Inc.
28. Jia, M., Liu, L., Huang, R., Ma, Y., Lin, S., Peng, Q., Zheng, W. (2024). Correlation analysis between biomechanical characteristics of taekwondo double roundhouse kick and effective scoring of electronic body protector. *Frontiers in Physiology*, 14, 1269345.
29. John A. Jonson, Sanko Lewis (2018). Report on the Conference for the 100 th Anniversary of Choi Hong Hi: Taekwon-Do and Life; How to View Choi Hong Hi. *Revista de Artes Marciales Asiáticas/ Volumen 13(2)*, 177-183 ~ Julio-Diciembre 2018/ DOI: 10.18002/rama.v13i2.5628 <http://revpubli.unileon.es/ojs/index.php/artesmarciales>
30. Kang Won Sik, Lee Kyong Myong (1999). A Modern History of Taekwondo. Translated from the original korean book to english by Glenn U. And studens (2001).
31. Kukkiwon (2022). Taekwondo Textbook -1. Introduction to taekwondo. Korea.
32. Menescardi, C., Falco, C., Ros, C., Morales-Sánchez, V., & Hernández-Mendo, A. (2019). Technical-tactical actions used to score in taekwondo: an analysis of two medalists in two Olympic Championships. *Frontiers in Psychology*, 10, 472248.
33. Steven D. Capener (1995). Problems in the Identity and Philosophy of T'aegwondo and Their Historical Causes. *STUDENT FORUM from Korea Journal, Winter, 1995*.
34. Steven D. Capener (2016). The Making of a Modern Myth: Inventing a Tradition for Taekwondo. *Korea Journal*, vol. 56, no. 1 (spring 2016): 61-92.
35. Udo Moenig (2011). The Evolution of Kicking Techniques in Taekwondo, publicado en el *Journal of Asian Martial Arts*, volumen 20, número 1 (8-31), 2011
36. Udo Moenig (2013). The Influence of Korean Nationalism on the Formational Process of *T'aekwōndo* in South Korea. *ORIENTALARCHIVE* 81, 2013. 321-344.
37. Udo Moenig, Sungkyun Cho, Taek-Yong Kwak (2014). Evidence of Taekwondo's Roots in Karate: An Analysis of the Technical Content of Early Taekwondo Literature. *Korea Journal*, vol. 54, no. 2 (summer 2014): 150-178
38. Udo Moenig (2015). Rule and equipment modification issues in World Taekwondo Federation (WTF) competition. *Journal of Martial Arts Anthropology*, Vol. 15, no. 4 (2015), pp. 3–12, <https://doi.org/10.14589/ido.15.4.2>
39. Udo Moenig, Minho Kim (2016). The inventetion of taekwondo tradition, 1945-1972: when mythology becomes «history». *Academia Koreana, Keimyung*
27. Gillis A. (2016). A killing art: The untold history of Tae Kwon Do – updated and revised edition (1 st ed.). Toronto, Canada: ECW Press, Inc.
28. Jia, M., Liu, L., Huang, R., Ma, Y., Lin, S., Peng, Q., Zheng, W. (2024). Correlation analysis between biomechanical characteristics of taekwondo double roundhouse kick and effective scoring of electronic body protector. *Frontiers in Physiology*, 14, 1269345.
29. John A. Jonson, Sanko Lewis (2018). Report on the Conference for the 100 th Anniversary of Choi Hong Hi: Taekwon-Do and Life; How to View Choi Hong Hi. *Revista de Artes Marciales Asiáticas/ Volumen 13(2)*, 177-183 ~ Julio-Diciembre 2018/ DOI: 10.18002/rama.v13i2.5628 <http://revpubli.unileon.es/ojs/index.php/artesmarciales>
30. Kang Won Sik, Lee Kyong Myong (1999). A Modern History of Taekwondo. Translated from the original korean book to english by Glenn U. And studens (2001).
31. Kukkiwon (2022). Taekwondo Textbook -1. Introduction to taekwondo. Korea.
32. Menescardi, C., Falco, C., Ros, C., Morales-Sánchez, V., & Hernández-Mendo, A. (2019). Technical-tactical actions used to score in taekwondo: an analysis of two medalists in two Olympic Championships. *Frontiers in Psychology*, 10, 472248.
33. Steven D. Capener (1995). Problems in the Identity and Philosophy of T'aegwondo and Their Historical Causes. *STUDENT FORUM from Korea Journal, Winter, 1995*.
34. Steven D. Capener (2016). The Making of a Modern Myth: Inventing a Tradition for Taekwondo. *Korea Journal*, vol. 56, no. 1 (spring 2016): 61-92.
35. Udo Moenig (2011). The Evolution of Kicking Techniques in Taekwondo, publicado en el *Journal of Asian Martial Arts*, volumen 20, número 1 (8-31), 2011
36. Udo Moenig (2013). The Influence of Korean Nationalism on the Formational Process of *T'aekwōndo* in South Korea. *ORIENTALARCHIVE* 81, 2013. 321-344.
37. Udo Moenig, Sungkyun Cho, Taek-Yong Kwak (2014). Evidence of Taekwondo's Roots in Karate: An Analysis of the Technical Content of Early Taekwondo Literature. *Korea Journal*, vol. 54, no. 2 (summer 2014): 150-178
38. Udo Moenig (2015). Rule and equipment modification issues in World Taekwondo Federation (WTF) competition. *Journal of Martial Arts Anthropology*, Vol. 15, no. 4 (2015), pp. 3–12, <https://doi.org/10.14589/ido.15.4.2>
39. Udo Moenig, Minho Kim (2016). The inventetion of taekwondo tradition, 1945-1972: when mythology becomes «history». *Academia Koreana, Keimyung University*. Vol/19, no.2,

- University. Vol/19, no.2, December 2016: 131-164, <https://doi.org/10.18399/acta.2016.19.2.006>
40. Udo Moenig, Minho Kim (2019). A Critical Review of the Historical Formation of Olympic-Style Taekwondo's Institutions and the Resulting Present-Day Inconsistencies. The International Journal of History of Sport on June 23, 2019, available online: <https://doi.org/10.1080/09523367.2017.1385603>
41. Udo Moenig, Young Il Kim (2021). The Early Globalization Process of Taekwondo, from the 1950s to 1971. The International Journal of the History of Sport. <https://doi.org/10.1080/09523367.2020.1845151>
42. Udo Moenig, Hyun Min Choi, Miho Kim (2022). The Founder of the International Taekwon-Do Federation (ITF) Choi Hong Hi: An Exploration of Fiction and Fact. 2022, The International Journal of the History of Sport. <https://doi.org/10.1080/09523367.2021.1984232>
43. Udo Moenig, Hyun Min Choi (2023). The So-called 'First' Korean Taekwondo School: the Ch'öngdo Kwan. The International Journal of the History of Sport on 12 Sep 2023. <https://doi.org/10.1080/09523367.2023.2252766>
44. Udo Moenig, Miho Kim, Hyun Min Choi (2023). Traditional martial arts versus martial sports: the philosophical and historical academic discourse. Revista de Artes Marciales Asiáticas. Volume 18(1), 41-58 ~ January-June 2023, <https://doi.org/10.18002/rama.v18i1.7604>
45. Udo Moenig, Hyun Min Choi (2024). World Taekwondo (WT) versus the Kukkiwon: Disputes over Black Belt Promotional Rights. Korea Journal, vol. 64, no. 1 (Spring 2024): 101-122. <https://doi.org/10.25024/kj.2024.64.1.101>
- December 2016: 131-164, <https://doi.org/10.18399/acta.2016.19.2.006>
40. Udo Moenig, Minho Kim (2019). A Critical Review of the Historical Formation of Olympic-Style Taekwondo's Institutions and the Resulting Present-Day Inconsistencies. The International Journal of History of Sport on June 23, 2019, available online: <https://doi.org/10.1080/09523367.2017.1385603>
41. Udo Moenig, Young Il Kim (2021). The Early Globalization Process of Taekwondo, from the 1950s to 1971. The International Journal of the History of Sport. <https://doi.org/10.1080/09523367.2020.1845151>
42. Udo Moenig, Hyun Min Choi, Miho Kim (2022). The Founder of the International Taekwon-Do Federation (ITF) Choi Hong Hi: An Exploration of Fiction and Fact. 2022, The International Journal of the History of Sport. <https://doi.org/10.1080/09523367.2021.1984232>
43. Udo Moenig, Hyun Min Choi (2023). The So-called 'First' Korean Taekwondo School: the Ch'öngdo Kwan. The International Journal of the History of Sport on 12 Sep 2023. <https://doi.org/10.1080/09523367.2023.2252766>
44. Udo Moenig, Miho Kim, Hyun Min Choi (2023). Traditional martial arts versus martial sports: the philosophical and historical academic discourse. Revista de Artes Marciales Asiáticas. Volume 18(1), 41-58 ~ January-June 2023, <https://doi.org/10.18002/rama.v18i1.7604>
45. Udo Moenig, Hyun Min Choi (2024). World Taekwondo (WT) versus the Kukkiwon: Disputes over Black Belt Promotional Rights. Korea Journal, vol. 64, no. 1 (Spring 2024): 101-122. <https://doi.org/10.25024/kj.2024.64.1.101>

Пшенічніков Павло

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
<https://orcid.org/0009-0002-7659-2244>

Мітова Олена

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-2306-5464>